

EUROOPA NÕUKOGU DIREKTIIV 92/43/EMÜ,

looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitse kohta.

21. mai 1992

EUROOPA ÜHENDUSTE NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 130s,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut¹,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust²,

võttes arvesse majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust³,

ning arvestades, et: keskkonna seisundi säilitamine, kaitsmine ja parandamine, sealhulgas looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taime- ja loomastiku kaitsmine on üks neid olulisi, üldisuse huvidest lähtuvaid eesmärke, mida ühendus järgib, nagu on sätestatud asutamislepingu artiklis 130r;

arvestades, et Euroopa Ühenduse keskkonnapoliitika ja tegevuskava (1987-1992)⁴ näeb ette meetmete rakendamise looduse ja loodusvarade kaitseks;

arvestades, et kuivõrd käesoleva direktiivi põhieesmärgiks on aktiivselt kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele, võttes arvesse majanduslikke, sotsiaalseid, kultuurilisi ja piirkondlikke vajadusi, annab käesolev direktiiv panuse säästva arengu üldiste eesmärkide saavutamisse; arvestades, et selliseks bioloogilise mitmekesisuse säilitamiseks võib teataval juhul olla vaja jätkata või isegi soodustada inimtegevust;

arvestades, et liikmesriikide Euroopa-osa territooriumi looduslike elupaikade seisund halveneb jätkuvalt ja üha rohkem looduslike liike on tõsiselt ohustatud; arvestades, et kuna ohustatud elupaigatüübid ja liigid moodustavad osa ühenduse looduspärandist ja neid ähvardavad ohud on sageli piireületava iseloomuga, on nende elupaigatüüpide ja liikide säilitamiseks vaja võtta meetmeid ühenduse tasandil;

arvestades, et teatud elupaigatüüpidele ja teatud liikide ohustatuse tõttu, on vaja need elupaigatüübid ja liigid määratleda esmatähtsatena, et soodustada nende säilitamise meetmete varajast rakendamist;

arvestades, et ühenduse tähtsusega looduslike elupaigatüüpide ja liikide soodsa looduskaitse seisundi taastamise või säilitamise tagamiseks, on vaja määrata loodushoiualad, et luua vastavalt kindlaks määratud ajakavale Euroopa sidus ökoloogiline võrgustik;

arvestades, et kõik määratud alad, sealhulgas vastavalt nõukogu 2. aprilli 1979. aasta direktiivile 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta⁵ kas praegu või tulevikus linnuhoiualadeks liigitatud alad, tuleks ühendada Euroopa sidusasse ökoloogilisse võrgustikku;

arvestades, et vajalikke meetmeid tuleks rakendada igal määratud alal, võttes arvesse järgitavaid looduskaitse eesmärke;

arvestades, et loodushoiualadeks määramiseks sobivate alade kohta teevad ettepanekuid liikmesriigid, kuid sellest olenemata tuleks sätestada kord, mis võimaldaks erandjuhtudel loodushoiualaks määrata sellise ala, mille kohta liikmesriik pole ettepanekut teinud, kuid mida ühendus peab oluliseks kas esmatähtsa loodusliku elupaigatüübi või esmatähtsa liigi säilitamisel või püsijäämisel;

arvestades, et iga sellist kava või programmi, mis tõenäoliselt oluliselt mõjutab juba määratud või tulevikus määratava ala kaitse-eesmärke, tuleks asjakohaselt hinnata;

arvestades, et ühenduse tähtsusega esmatähtsate looduslike elupaigatüüpide või esmatähtsate liikide kaitsmise edendamiseks ette nähtud meetmete rakendamine on üldtunnustatud arusaama kohaselt kõigi liikmesriikide ühine kohustus; arvestades, et see võib aga tekitada teatavatele liikmesriikidele liiga suure rahalise koormuse, arvestades ühelt poolt selliste elupaigatüüpide ja liikide ebaühtlast levikut ühenduses, ja teiselt poolt tõsiasja, et põhimõtet "saastaja maksab" saab looduskaitse puhul erandina kohaldada vaid piiratud ulatuses;

arvestades, et seetõttu on kokku lepitud, et selliseks erandjuhuks tuleks ühenduse otsusega määratud

¹ EÜT C 247, 21.09.1988, lk 3 ja EÜT C 195, 3.08.1990, lk 1.

² EÜT C 75, 20.03.1991, lk 12.

³ EÜT C 31, 6.02.1991, lk 25.

⁴ EÜT C 328, 7.12.1987, lk 1.

⁵ EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1. Direktiivi on viimati muudetud direktiiviga 91/244/EMÜ (EÜT L 115, 8.05.1991, lk 41).

vahendite piires ette näha ühenduse kaasrahastamise abil antav rahaline toetus;

arvestades, et maakasutuse planeerimine ja arengupoliitika peavad soodustama loodusliku loomastiku ja taimestiku seisukohalt oluliste maastikuelementide korraldamist;

arvestades, et tuleks luua käesoleva direktiivi reguleerimisalasse kuuluvate looduslike elupaigatüüpide ja liikide looduskaitse seisundi järelevalvesüsteem;

arvestades, et direktiivi 79/409/EMÜ täiendusena on teatud taime- ja loomaliikide jaoks vaja üldist kaitseüsteemi; arvestades, et kui teatud liikide looduskaitse seisund seda nõuab, tuleks nende liikide jaoks ette näha kaitsekorraldusmeetmed, kaasa arvatud teatavate püüdmiss- või tapmisvahendite keelustamine, nähes samal ajal ette võimaluse teha teatavates tingimustes erandeid;

arvestades, et tagamaks käesoleva direktiivi rakendamise jälgimist, koostab komisjon regulaarsete ajavahemike järel koondaruande, mis põhineb muuhulgas sellel tabelil, mille liikmesriigid komisjonile käesoleva direktiivi alusel vastu võetud siseriiklike sätete kohaldamise kohta saadavad;

arvestades, et käesoleva direktiivi rakendamise seisukohalt on oluline parandada teaduslikke ja tehnilisi teadmisi; arvestades, et sellest tulenevalt on asjakohane toetada vajalikke uurimis- ja teaduslikke töid;

arvestades, et teaduse ja tehnika areng tähendab ühtlasi seda, et lisasid peab olema võimalik vastavalt kohandada; arvestades, et tuleks kehtestada kord, mille alusel nõukogu saab lisasid muuta;

arvestades, et tuleks moodustada regulatiivkomitee, mis abistaks komisjoni käesoleva direktiivi rakendamisel ja eelkõige ühenduse kaasrahastamise kohta otsuste tegemisel;

arvestades, et tuleks ette näha täiendavad meetmed, mis reguleerivad teatavate pärismaiste looma- ja taimeliikide reintrotseerimist ja võõrliikide võimalikku introdtseerimist;

arvestades, et käesoleva direktiivi eesmärkidega seotud haridustöö ja üldine teavitamine on olulised direktiivi efektiivse rakendamise tagamiseks,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI.

Mõisted

Artikkel 1

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

(a) *looduskaitse* – rida meetmeid, mis on vajalikud looduslike elupaigatüüpide ning loodusliku loomastiku ja taimestiku liikide asurkondade soodsa looduskaitse seisundi säilitamiseks või taastamiseks, nagu on määratletud punktides e ja i;

(b) *looduslikud elupaigatüübid* – geograafiliste, abiootiliste ja biootiliste tunnuste poolest eristuvad looduslikud või pool-looduslikud maismaa- või veealad;

(c) *ühenduse tähtsusega looduslikud elupaigatüübid* – elupaigatüübid, mis artiklis 2 märgitud territooriumil:

(i) on nende loodusliku levila piires hävimisohus

või

(ii) millel on antud elupaigatüübi hääbumisest tingituna väike looduslik levila või millele on looduslikult omane piiratud levila

või

(iii) millel silmapaistvalt ilmnevad ühe või enama järgmise kuue biogeograafilise regiooni tüüpilised tunnused: alpiinne, atlantiline, boreaalne, kontinentaalne, makaroneesia ja Vahemere regioon.

Sellised elupaigatüübid on või võivad olla loetletud I lisas.

(d) *esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid* – hävimisohus olevad looduslikud elupaigatüübid, mida esineb artiklis 2 märgitud territooriumil ja mille kaitsmise eest kannab ühendus erilist vastutust, silmas pidades seda, kui suur osa nende elupaigatüüpide looduslikust levilast jääb artiklis 2 märgitud territooriumile; need esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid on I lisas tähistatud tärniga (*);

(e) *loodusliku elupaigatüübi looduskaitse seisund* – looduslikule elupaigatüübile ja selle tüüpilistele liikidele mõjuvate selliste tegurite summa, mis võivad mõjutada nii selle elupaigatüübi pikaajalist looduslikku levikut, struktuuri ja funktsioone kui ka talle tüüpiliste liikide pikaajalist säilimist artiklis 2 märgitud territooriumil.

Loodusliku elupaigatüübi looduskaitse seisundit peetakse soodsa, kui:

– selle looduslik levila ja alad, mida ta selle levila piires hõlmab, on muutumatu suurusega või laienemas ja

– selle pikaajaliseks püsimiseks vajalik eriomane struktuur ja funktsioonid toimivad ning tõenäoliselt toimivad ka prognoosimisulatusse jäävas tulevikus ja

- selle tüüpiliste liikide looduskaitseline seisund on soodus, nagu on määratletud punktis (i);
- (f) *liigi elupaik* – keskkond, kus see liik elab oma bioloogilise tsükli mistahes etapil ja mis on määratletud eriomaste abiootiliste ja biootiliste tegurite poolt;
- (g) *ühenduse tähtsusega liigid* – liigid, mis artiklis 2 märgitud territooriumil on:
- (i) ohustatud, välja arvatud need liigid, mille looduslik levila ulatub üksnes antud territooriumi äärealale ja mis pole lääne palearktilises piirkonnas ohustatud ega ohualtid või
- (ii) ohualtid, st sellised, mida arvatakse lähemas tulevikus tõenäoliselt liigituvat ohustatud liikide kategooriasse, kui põhjuslike tegurite toimimine jätkub või
- (iii) haruldased, st väikeste asurkondadega, mis ei ole praegu ohustatud ega ohualtid, kuid asuvad riski piiril. Need liigid on levinud piiratud geograafilistel aladel või hajusalt laiema levila piires või
- (iv) endeemsed ja nõuavad erilist tähelepanu nende elupaiga eripära tõttu ja/või nende kasutamise võimaliku mõju tõttu nende elupaikadele ja/või nende kasutamise võimaliku mõju tõttu nende looduskaitsele seisundile.
- Sellised liigid on või võivad olla loetletud II lisas ja/või IV või V lisas;
- (h) *esmatähtsad liigid* – punkti g alapunktis i märgitud liigid, mille kaitsmise eest kannab ühendus erilist vastutust, silmas pidades seda, kui suur osa nende liikide looduslikust levilast jääb artiklis 2 märgitud territooriumile; need esmatähtsad liigid on II lisas tähistatud tärniga (*);
- (i) *liigi looduskaitseline seisund* – asjaomase liigi suhtes toimivate selliste mõjutegurite summa, mis võivad mõjutada selle liigi asurkondade suurust ja pikaajalist levikut artiklis 2 märgitud territooriumil;
- Looduskaitsele seisundit* peetakse soodsaks, kui:
- asjaomase liigi asurkonna dünaamika andmed näitavad, et liik säilitab end pikemas perspektiivis ise oma looduslike elupaikade elujõulise komponendina ja
- liigi looduslik levila ei ole kahanemas ega kahane tõenäoliselt prognoosimisulatusse jäävasse tulevikus ning
- on olemas, ning tõenäoliselt on ka edaspidi olemas, selle liigi asurkondade pikaajaliseks säilimiseks piisavalt suur elupaik;
- (j) *ala* – geograafiliselt määratletud territoorium, mille ulatus on selgelt piiritletud;
- (k) *ühenduse tähtsusega ala* – ala, mis aitab oluliselt kaasa I lisa loodusliku elupaigatüübi või II lisa liigi soodsa looduskaitsele seisundi alalhoidmisele või taastamisele selles/neis biogeograafilis(es) regiooni(de)s, kuhu see elupaigatüüp või liik kuulub, ning võib samuti oluliselt kaasa aidata artiklis 3 märgitud Natura 2000 sidususele ja/või aitab oluliselt kaasa bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele asjaomas(es) biogeograafilis(es) regiooni(de)s.
- Laia levilaga loomaliikide puhul, peavad ühenduse tähtsusega alad vastama selliste liikide loodusliku levila piiresasuvatele sellistele paikadele, kus on esindatud nende liikide eluks ja paljunemiseks olulised füüsikalised või bioloogilised tingimused;
- (l) *loodushoiuala* – ühenduse tähtsusega ala, mille on määranud liikmesriigid õigusakti, haldusaktiga ja/või lepinguga, ning kus kohaldatakse vajalikke kaitsemeetmeid nende looduslike elupaigatüüpide ja/või liikide asurkondade säilitamiseks või taastamiseks millega seoses ala määrati, neile soodsas looduskaitsele seisundis;
- (m) *isend* – mis tahes IV ja V lisas loetletud liiki kuuluv, kas elus või surnud loom või taim, selle mis tahes osa või derivaat, samuti mis tahes muud kaubad, mis vastavalt nende saatedokumendile, pakendile või märgistusele või etiketile või mis tahes muudel asjaoludel näivad olevat neisse liikidesse kuuluvate loomade või taimede osad või derivaadid;
- (n) *komitee* – vastavalt artiklile 20 moodustatud komitee.

Artikkel 2

- Käesoleva direktiivi eesmärk on kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse tagamisele looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kaudu liikmesriikide Euroopa-osa territooriumil, mille suhtes kohaldatakse asutamislepingut.
- Vastavalt käesolevale direktiivile rakendatavad meetmed peavad olema kavandatud ühenduse tähtsusega looduslike elupaigatüüpide ning looduslike looma- ja taimeliikide soodsa looduskaitsele seisundi säilitamiseks või taastamiseks.
- Vastavalt käesolevale direktiivile rakendatavad meetmed peavad arvestama majanduslikke, sotsiaalseid

ja kultuurilisi nõudeid ning piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi.

Looduslike elupaigatüüpide ja liikide elupaikade kaitse.

Artikkel 3

1. Natura 2000 nime all tuleb asutada Euroopa loodushoiualade sidus ökoloogiline võrgustik. See võrgustik koosneb aladest, kus leidub I lisa loetletud looduslike elupaigatüüpe ja II lisa loetletud liikide elupaiku, ning see peab võimaldama asjaomaste looduslike elupaigatüüpide ja liikide elupaikade soodsa looduskaitse seisundi säilitamist või vajaduse korral taastamist nende loodusliku levila piires.

Natura 2000 võrgustiku üheks osaks on liikmesriikide poolt vastavalt direktiivile 79/409/EMÜ määratud linnuhoiualad.

2. Iga liikmesriik aitab Natura 2000 loomisele kaasa proportsionaalselt sellega, mil määral tema territooriumil leidub lõikes 1 märgitud looduslike elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Selleks määrab iga liikmesriik kooskõlas artikliga 4 loodushoiualad, võttes arvesse lõikes 1 sätestatud eesmärke.

3. Kui liikmesriigid peavad seda vajalikuks, teevad nad jõupingutusi Natura 2000 võrgustiku ökoloogilise sidususe parandamiseks, säilitades ja vajaduse korral arendades neid maastikelemente, mis on suure tähtsusega looduslikule loomastikule ja taimestikule, nagu on märgitud artiklis 10.

Artikkel 4

1. III lisa (1. etapp) sätestatud kriteeriumide ja asjakohase teadusliku teabe põhjal esitab iga liikmesriik alade nimekirja, milles on ära näidatud, milliseid selle riigi territooriumi pärismaiseid I lisa looduslike elupaigatüüpe ja II lisa liike neil aladel esineb. Laia levilaga loomaliikide puhul peavad need alad vastama liikide loodusliku levila piiresasuvatele sellistele paikadele, kus on esindatud liigi eluks ja paljunemiseks vältimatud füüsikalised või bioloogilised tingimused. Laia levikualaga veeliikide osas võib selliste alade kohta ettepanekuid teha üksnes seal, kus on selgelt piiritletav ala, mis esindab nende eluks ja paljunemiseks vajalikke füüsilisi ja bioloogilisi tegureid. Vajaduse korral teevad liikmesriigid ettepaneku selle nimekirja kohandamiseks, silmas pidades artiklis 11 märgitud järelevalve tulemusi.

Nimekiri koos iga ala kohta käiva teabega edastatakse komisjonile kolme aasta jooksul alates käesoleva direktiivi teatavakstegemisest. Edastatav teave peab

sisaldama ala kaarti, nime, asukohta, ulatust ja III lisa (1. etapp) kindlaks määratud kriteeriumide kohaldamisest tulenevaid andmeid, mis esitatakse sellises vormis, mille komisjon artiklis 21 sätestatud korra alusel kehtestab.

2. III lisa (2. etapp) sätestatud kriteeriumide alusel ja artikli 1 punkti (c) alapunktis (iii) märgitud kõigi kuue biogeograafilise regiooni kui ka artikli 2 lõikes 1 märgitud kogu territooriumi raames koostab komisjon kokkuleppel iga liikmesriigiga liikmesriikide esitatud nimekirjadel põhineva ühenduse tähtsusega alade nimekirja eelnõu, tuues välja need alad, mis on kaotanud ühe või mitu esmatähtsat looduslikku elupaigatüüpi või esmatähtsat liiki.

Liikmesriigid, kus ühe või mitme esmatähtsa loodusliku elupaigatüübi ja esmatähtsa liigi esinemisalad hõlmavad rohkem kui 5% riigi territooriumist, võivad komisjoniga kokkuleppel taotleda, et kõigi ühenduse tähtsusega alade valikul kohaldataks III lisa (2. etapp) loetletud kriteeriume nende territooriumil paindlikumalt.

Ühenduse tähtsusega aladeks valitud alade nimekirja võtab komisjon vastu vastavalt artiklis 21 sätestatud menetlusele, tuues eraldi välja need alad, kus esineb üks või mitu esmatähtsat looduslikku elupaigatüüpi või esmatähtsat liiki.

3. Lõikes 2 märgitud nimekiri kehtestatakse kuue aasta jooksul alates käesoleva direktiivi teatavakstegemisest.

4. Kui ühenduse tähtsusega ala on vastu võetud kooskõlas lõikes 2 sätestatud menetlusega, peab asjaomane liikmesriik selle ala niipea kui võimalik, kuid mitte rohkem kui kuue aasta jooksul, määrama loodushoiualaks, kehtestades ühtlasi prioriteedid lähtuvalt sellest, milline on ala tähtsus I lisa looduslike elupaigatüüpide või II lisa liikide soodsa looduskaitse seisundi säilitamise või taastamise seisukohalt ning Natura 2000 sidususe saavutamise seisukohalt, ning samuti silmas pidades ala ähvardavaid degradeerumise- ja hävimisohte.

5. Niipea kui ala on kantud lõike 2 kolmandas alalõigus märgitud nimekirja, kehtivad selle kohta artikli 6 lõiked 2, 3 ja 4.

Artikkel 5

1. Sellistel erandjuhtudel, kui komisjon leiab, et artikli 4 lõikes 1 märgitud siseriiklikus nimekirjas ei ole esmatähtsa loodusliku elupaigatüübi või esmatähtsa liigi esinemisala, mida komisjon asjakohase ja usaldusväärse teadusliku teabe alusel peab selle esmatähtsa loodusliku elupaigatüübi säilitamise või selle esmatähtsa liigi säilimise seisukohast oluliseks, algatatakse selle liikmesriigi ja komisjoni vahel kahepoolne

konsultatsioonimenetlus, et võrrelda kummagi konsultatsioonipoole kasutatud teaduslikke andmeid.

2. Kui mitte rohkem kui kuus kuud kestva konsultatsiooniaja möödumisel jääb vaidlus lahendamata, edastab komisjon nõukogule ettepaneku, mis on seotud ala valikuga ühenduse tähtsusega alaks.

3. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse kolme kuu jooksul alates pöördumise päevast.

4. Konsultatsiooniaja jooksul ja kuni nõukogu otsuseni kehtib asjaomase ala kohta artikli 6 lõige 2.

Artikkel 6

1. Liikmesriigid kehtestavad loodushoiualade suhtes vajalikud kaitsemeetmed, mis võivad vajadusel sisaldada alade jaoks eraldi kavandatud või teistesse arengukavadesse lülitatud asjakohaseid korralduskavasid ja õiguslikke, haldus- või lepingulisi meetmeid, mis vastavad aladel esindatud I lisa looduslike elupaigatüüpide ja II lisa liikide ökoloogilistele nõudlustele.

2. Liikmesriigid astuvad vajalikke samme vältimaks loodushoiualadel looduslike elupaigatüüpide ja liikide elupaikade seisundi halvenemist, samuti selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud, kui võrd selline häirimine võib olla oluline käesoleva direktiivi eesmärkide seisukohast.

3. Mis tahes kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala korraldamisega või ei ole ala korraldamiseks otseselt vajalik, kuid mis kas eraldi või koos teiste kavade või projektidega ala tõenäoliselt oluliselt mõjutab, tuleb asjakohaselt hinnata nende tagajärgede seisukohast, mida ta alale kaasa toob, silmas pidades ala kaitse eesmärke. Arvestades kava või projektiga kaasnevate tagajärgede hindamise järeldusi ning vastavalt lõikes 4 toodud sätetele, teevad pädevad riigiasutused kava või projekti suhtes positiivse otsuse üksnes pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see kava või projekt ei mõju kahjulikult asjaomase ala terviklikkusele ja, vajaduse korral, pärast avaliku arvamuse väljaselgitamist.

4. Kui hoolimata negatiivsest hinnangust neile tagajärgedele, mille kava või projekt ala jaoks kaasa toob, tuleb kava või projekt alternatiivsete lahenduste puudumisel siiski ellu viia avalikkuse jaoks esmatähtsatel tungivatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalset ja majanduslikku laadi põhjustel, siis peab liikmesriik rakendama kõik vajalikud hüvitusmeetmed tagamaks Natura 2000 üldise sidususe kaitset. Liikmesriik teavitab komisjoni vastuvõetud hüvitusabinõudest.

Kui asjaomasel alal esineb esmatähtis looduslik elupaigatüüp ja/või esmatähtis liik, võivad ainsana kõne

alla tulla need kaalutlused, mis on seotud inimeste tervise ja elanikkonna ohutusega, oluliste, soodsate tagajärgedega keskkonnaseisundile, või lähtudes komisjoni arvamusest, teiste avalikkuse jaoks esmatähtsate tungivate põhjustega.

Artikkel 7

Käesoleva direktiivi artikli 6 lõigetest 2, 3 ja 4 tulenevad kohustused asendavad direktiivi 79/409/EMÜ artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevaid mis tahes kohustusi selliste alade suhtes, mis on liigitatud vastavalt artikli 4 lõikele 1 või samalaadselt tunnustatud vastavalt artikli 4 lõikele 2, kusjuures nimetatud asendus jõustub alates käesoleva direktiivi rakendamise kuupäevast või alates kuupäevast, mil liikmesriik ala direktiivi 79/409/EMÜ alusel liigitab või tunnustab, juhul kui viimati nimetatud kuupäev on hilisem.

Artikkel 8

1. Koos oma ettepanekutega loodushoiualadeks määramiseks sobivate alade kohta, kus esineb esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe ja/või esmatähtsaid liike, saavad liikmesriigid komisjonile vastavalt vajadusele oma hinnangu ühenduse kaasrahastamise kohta, mida nad peavad vajalikuks võimaldamaks neil täita oma kohustusi vastavalt artikli 6 lõikele 1.

2. Nende ühenduse tähtsusega alade jaoks, mille jaoks kaasrahastamist taotletakse, määrab komisjon kokkuleppel asjaomase liikmesriigiga sellised meetmed, mis on olulised asjaomastel aladel paiknevate esmatähtsate looduslike elupaigatüüpide ja esmatähtsate liikide soodsa looduskaitse seisundi säilitamiseks või taastamiseks, samuti määratleb komisjon nimetatud meetmetest tulenevad kulud.

3. Komisjon annab kokkuleppel asjaomaste liikmesriikidega hinnangu lõikes 2 märgitud meetmete võtmiseks vajaliku rahastamise, sealhulgas kaasrahastamise kohta, võttes muuhulgas arvesse esmatähtsate looduslike elupaigatüüpide ja/või esmatähtsate liikide esinemistihedust liikmesriigi territooriumil ning vajalike meetmetega kaasnevat suhtelist maksukoormust.

4. Vastavalt lõigetes 2 ja 3 märgitud hinnangutele, võttes arvesse ühenduse asjakohaste fondide raames kasutada olevat kaasrahastamist, ning vastavalt artiklis 21 sätestatud menetlusele, võtab komisjon vastu tähtsusjärjestatud tegevuskava, mis koosneb sellistest meetmetest, mis pärast ala määramist artikli 4 lõike 4 alusel nõuavad kaasrahastamist .

5. Piisavate vahendite puudumise tõttu tegevuskavast välja arvtud meetmeid, samuti meetmeid, mis on

lülitatud eespool nimetatud tegevuskavasse, kuid mis on vajalikust kaasrahastamisest ilma jäänud või mida on üksnes osaliselt kaasrahastatud, kaalutakse uuesti vastavalt artiklis 21 sätestatud korrale, tegevuskava kahe aasta järel läbi viidava läbivaatamise käigus, kusjuures nende meetmete rakendamise võivad liikmesriigid kuni sellise läbivaatamiseni edasi lükata. Nimetatud läbivaatamisel võetakse vastavalt vajadusele arvesse asjaomase ala uut olukorda.

6. Aladel, kus kaasrahastamisest sõltuvad meetmed on edasi lükatud, peavad liikmesriigid hoiduma mis tahes uutest meetmetest, mis tõenäoliselt halvendavad nende alade seisundit.

Artikkel 9

Komisjon vaatab, vastavalt artiklis 21 sätestatud korrale, regulaarselt läbi Natura 2000 panuse artiklites 2 ja 3 sätestatud eesmärkide saavutamisse. Selles läbivaatamise käigus võib kaaluda mõne loodushoiuala nimekirjast välja arvamist, kui seda võimaldab artiklis 11 sätestatud järelvalve tulemusena täheldatud looduslik areng.

Artikkel 10

Kui liikmesriigid seda vajalikuks peavad, püüavad nad oma maakasutuse planeerimises ja arengupoliitikas ning eriti Natura 2000 võrgustiku ökoloogilise sidususe täiustamist silmas pidades, soodustada looduslikule loomastikule ja taimestikule suure tähtsusega maastikuelementide korraldamist.

Need on elemendid, mis oma lineaarse või katkematu struktuuri tõttu (nagu jõed koos kallastega või traditsioonilised põllupiiride märkimise süsteemid) või ühenduste funktsioonide tõttu (nagu tiigid või väikesed metsad) on eluliselt tähtsad looduslike liikide rände, leviku ja geenivahetuse jaoks.

Artikkel 11

Liikmesriigid kohustuvad teostama järelvalvet artiklis 2 märgitud looduslike elupaigatüüpide ja liikide looduskaitse seisundi üle, pöörates erilist tähelepanu esmatähtsate looduslikele elupaigatüüpidele ning esmatähtsatele liikidele.

Liikide kaitse

Artikkel 12

1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid selleks, et kehtestada IV lisa a jaos loetletud loomaliikidele

nende looduslikul levikualal range kaitse süsteem, keelates:

(a) kõikide nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise viisid;

(b) nende liikide tahtliku häirimise, eriti paljunemise, järglaste üleskasvatamise, talvitumise ja rändeperioodil;

(c) munade tahtliku hävitamise looduses või tahtliku loodusest võtmise;

(d) paljunemispaikade või puhkekohtade hävitamise või nende seisundi halvendamise.

2. Liikmesriigid keelavad nende liikide loodusest võetud isendite pidamise, transpordi ja müügi või vahetamise ning nende pakkumise müügiks ja vahetuseks, välja arvatud juhul kui need isendid on loodusest võetud seaduslikult enne käesoleva direktiivi rakendamist.

3. Lõike 1 punktides a ja b ning lõikes 2 märgitud keeldu kohaldatakse selliste loomade, kõigi eluetappide suhtes, kelle suhtes käesolevat artiklit kohaldatakse.

4. Liikmesriigid seavad sisse IV lisa a jaos loetletud liikide juhusliku püüdmise ja tapmise jälgimise süsteemi. Kogutud teavet silmas pidades võtavad liikmesriigid täiendavaid uurimis- või kaitsemeetmeid tagamaks, et juhuslik püüdmine ja tapmine asjaomaseid liike oluliselt ei kahjustaks.

Artikkel 13

1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid selleks, et kehtestada IV lisa b jaos loetletud taimeliikide range kaitse süsteem, keelates:

(a) selliste taimede tahtliku noppimise, kogumise, lõikamise, väljajuurimise või hävitamise looduses nende looduslikul levila piires;

(b) selliste liikide loodusest võetud isendite hoidmise, transpordi ja müügi või vahetamise ning nende pakkumise müügiks ja vahetuseks, välja arvatud juhul, kui need isendid on loodusest võetud seaduslikult enne käesoleva direktiivi rakendamist.

2. Lõikes 1 punktides a ja b märgitud keeldu kohaldatakse selliste taimede kõigi eluetappide suhtes, mille suhtes kohaldatakse käesolevat artiklit.

Artikkel 14

1. Kui artiklis 11 sätestatud järelvalvet silmas pidades peavad liikmesriigid seda vajalikuks, võtavad

nad meetmeid tagamaks, et V lisas loetletud loodusliku loomastiku ja taimestiku liikidesse kuuluvate isendite loodusest võtmine, samuti nende kasutamine, on kooskõlas nende liikide soodsa looduskaitse seisundi säilitamisega.

2. Kui selliseid meetmeid peetakse vajalikuks, peavad need sisaldama artiklis 11 sätestatud järelevalve jätkamist. Sellised meetmed võivad samuti sisaldada eelkõige:

- eeskirju, mis reguleerivad juurdepääsu teatavale omandile;
- isendite loodusest võtmise ja teatavate asurkondade kasutamise ajutisi või kohalikke keeldusid;
- isendite loodusest võtmise perioodide ja/või võtmismeetodite reguleerimist;
- liikide asurkondade säilitamist arvestavate jahi- ja kalapüügieeskirjade kohaldamist, isendite võtmisel;
- isendite võtmise lubade või kvootide süsteemi kehtestamist;
- isendite ostmise, müümise, müügiks pakkumise, müügi eesmärgil pidamise ja müügiks transportimise reguleerimist;
- loomaliikide vangistuses paljundamist ja taimeliikide kunstlikku paljundamist rangelt kontrollitavates tingimustes, vähendamaks isendite loodusest võtmist;
- vastu võetud meetmete mõju hindamist.

Artikkel 15

V lisas a jaos loetletud looduslike loomaliikide püüdmisel või tapmisel osas, ja juhul kui IV lisa a jaos loetletud liikide võtmise, püüdmise või tapmise suhtes kohaldatakse erandit vastavalt artiklile 16, peavad liikmesriigid keelustama kõigi selliste mitte-selektiivsete vahendite kasutamise, mis võivad põhjustada selliste liikide asurkondade kohaliku kadumise või tõsise häirimise mingil alal ja eriti:

- (a) VI lisas a jaos loetletud püüdmis- ja tapmisvahendite kasutamise;
- (b) VI lisas b jaos märgitud transpordivahenditelt püüdmise ja tapmise mis tahes viisi.

Artikkel 16

1. Kui rahuldav alternatiiv puudub ja erand ei ole kahjulik asjaomaste liikide asurkondade soodsa looduskaitse seisundi säilitamisele looduslikul levila piires, siis võivad liikmesriigid kohaldada erandit artiklitest 12, 13, 14 ning artikli 15 punktidest a ja b:

- (a) loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse ning looduslike elupaikade säilitamise huvides;
- (b) et vältida tõsiseid kahjustusi, eelkõige viljasaagi, kariloomade, metsade, kalavarude, vee ja muud liiki vara kahjustusi;
- (c) inimeste tervise ja elanikkonna ohutuse huvides või muudel avalikkuse jaoks esmatähtsatel tungivatel põhjustel, mis on kas sotsiaalset või majanduslikku laadi ning toovad kaasa keskkonna jaoks esmatähtsaid soodsaid tagajärgi;
- (d) ja haridusetöö eesmärgil, samuti nende liikide populatsiooni tugevdamise ja reintrodutseerimise ning selleks vajalike paljundustoimingute läbiviimise, sealhulgas taimede kunstlikku paljundamise eesmärgil;
- (e) et lubada rangelt kontrollitud tingimustes valikuliselt ja piiratud määral IV lisas loetletud liikide teatavate isendite võtmist või pidamist sellisel piiratud arvul, mille on kindlaks määranud pädevad siseriiklikud asutused.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile iga kahe aasta järel komitee poolt lõike kehtestatud vormile vastavalt aruande lõike 1 alusel kohaldavate erandite kohta. Komisjon annab oma arvamuse nende erandite kohta hiljemalt 12 kuu jooksul alates aruande saamise kuupäevast ja annab sellest aru komiteele.

3. Aruanded peavad kindlaks määrama:

- (a) liigid, mille kohta erandid kehtivad ning nende erandite põhjused, sealhulgas riski olemuse koos, kui see on asjakohane, viitega tagasilükatud alternatiividele ja kasutatud teaduslikele andmetele;
- (b) loomaliikide püüdmiseks või tapmiseks lubatud vahendid, seadmed või meetodid ja nende kasutamise põhjused;
- (c) selliste erandite tegemise aega ja kohta puudutavad üksikasjad;
- (d) asutuse, mis on volitatud nõutud tingimuste täitmist kinnitama ja kontrollima ning samuti otsustama, milliseid vahendeid, seadmeid ja meetodeid tohib kasutada, millistes piirides neid tohib kasutada ja millised asutused seda tohivad teha ning millised isikud peavad seda ülesannet teostavama;

(e) kasutatud kontrollmeetmed ja saavutatud tulemused.

Teave

Artikkel 17

1. Iga kuue aasta järel alates artiklis 23 sätestatud perioodi lõppemise kuupäevast koostavad liikmesriigid käesoleva direktiivi alusel rakendatavate meetmete kohta aruande. See aruanne sisaldab eelkõige teavet, mis käsitleb artikli 6 lõikes 1 märgitud kaitsemeetmeid, samuti hinnangut nende meetmete mõju kohta I lisa looduslike elupaigatüüpide ja II lisa liikide looduskaitsele seisundile ning artiklis 11 märgitud järelevalve peamistele tulemustele. Aruanne edastatakse komisjonile kooskõlas komitee kehtestatud vormiga ning see tehakse üldsusele kättesaadavaks.

2. Komisjon valmistab ette lõikes 1 märgitud aruannetel põhineva koondaruande. See aruanne sisaldab asjakohast hinnangut saavutatud arengule ja eelkõige Natura 2000 panust artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamisse. See osa aruande eelnõust, mis hõlmab liikmesriigi esitatud teavet, edastatakse asjaomasele liikmesriigile kinnitamiseks. Pärast komiteele esitamist avaldab komisjon hiljemalt kahe aasta jooksul pärast lõikes 1 märgitud aruannete kättesaamist aruande lõpliku versiooni ja edastab selle liikmesriikidele, Euroopa Parlamendile, nõukogule ning majandus- ja sotsiaalkomiteele.

3. Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi alusel määratud alasid tähistada ühenduse tähise abil, mille komitee on selleks komitee poolt sellel eesmärgil kavandanud.

Uuringud

Artikkel 18

1. Võttes arvesse artiklis 2 sätestatud eesmäärke ja artiklis 11 märgitud kohustusi, soodustavad liikmesriigid ja komisjon vajalikke uuringuid ja teadustööd. Nad vahetavad omavahel liikmesriigi ja komisjoni tasandil teostatud uuringute korralikuks koordineerimiseks vajalikku teavet.

2. Erilist tähelepanu pööratakse sellisele tööle, mis on vajalik artiklite 4 ja 10 rakendamiseks, samuti soodustatakse liikmesriikidevahelisi piiriüleseid ühisuuringuid.

Lisade muutmise kord

Artikkel 19

Muudatused, mis on vajalikud I, II, III, V ja VI lisa kohandamiseks tehnika ja teaduse arenguga võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu kvalifitseeritud häälteenamusega.

Muudatused, mis on vajalikud IV lisa kohandamiseks tehnika ja teaduse arenguga, kinnitab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt toimides.

Komitee

Artikkel 20

Komisjoni abistab liikmesriikide esindajatest koosnev komitee, mille eesistuja on komisjoni esindaja.

Artikkel 21

1. Komisjoni esindaja esitab komiteele võetavate meetmete eelnõu. Tähtaja jooksul, mille määrab eesistuja lähtuvalt küsimuse kiireloomulisusest, esitab komitee eelnõu kohta oma arvamuse. Arvamus esitatakse sellise häälteenamusega, nagu on sätestatud asutamislepingu artikli 148 lõikes 2 selliste otsuste puhuks, mille nõukogu peab vastu võtma komisjoni ettepaneku põhjal. Liikmesriikide esindajate hääli komitees arvestatakse nimetatud artiklis sätestatud viisil. Eesistuja ei hääleta.

2. Kui kavandatavad meetmed on komitee arvamusega kooskõlas, võtab komisjon need vastu.

Kui kavandatavad meetmed ei ole komitee arvamusega kooskõlas või kui komitee ei esita oma arvamust, esitab komisjon võetavate meetmete kohta viivitamata ettepaneku nõukogule. Nõukogu teeb otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega.

Kui nõukogu ei ole otsust teinud kolme kuu jooksul alates nõukogu poole pöördumisest, võtab komisjon ettepanud meetmed vastu.

Lisasätted

Artikkel 22

Käesoleva direktiivi sätete rakendamiseks peavad liikmesriigid:

(a) uurima nende territooriumil pärismaiste IV liikide reintrodutseerimise otstarbekust seal, kus see

võib kaasa aidata nende liikide kaitsele, ning tingimusel, et uueimine ning teistes liikmesriikides või mujal saadud kogemused on näidanud, et selline liikide reintrodutseerimine aitab tõhusalt kaasa nende liikide soodsa looduskaitse seisundi taastamisele, samuti tingimusel et see toimub vaid pärast piisavat avalikku arutelu;

(b) tagama, et mis tahes võõrliigi tahtlikku introdutseerimist loodusesse reguleeritakse ilma et see kahjustaks looduslike elupaigatüüpe nende looduslikul levila piires või kohalikku looduslikku loomastikku ja taimestikku ning liikmesriigid seda vajalikuks peavad, peavad nad keelustama sellise introdutseerimise. Läbi viidud hindamise tulemused edastatakse komiteele teadmiseks;

(c) soodustama looduslike looma- ja taimeliikide kaitsmise ning nende elupaikade ja looduslike elupaigatüüpide kaitsmise vajadust tutvustavat haridusetööd ja üldsuse teavitamist.

Lõppsätted

Artikkel 23

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid kahe aasta jooksul alates direktiivi teatavakstegemisest. Liikmesriigid teatavad sellest viivitamata komisjonile.

2. Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse meetmetesse või nende meetmete ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

3. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetud põhiliste siseriiklike õigusaktide teksti.

Artikkel 24

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 21. mai 1992.

Nõukogu nimel
eesistuja
Arlindo MARQUES CUNHA

I lisa

ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA ELUPAIGATÜÜBID, MILLE KAITSMINE NÕUAB LOODUSHOIUALADE MÄÄRAMIST

Tõlgendamine

Elupaigatüüpide tõlgendamise juhend on toodud "Euroopa Liidu elupaigatüüpide tõlgendamise käsiraamatus", mille on kinnitanud artikli 20 kohaselt asutatud komitee ("Elupaigatüüpide komitee") ja mille on avaldanud Euroopa Komisjon.⁶

Kood: vastab Natura 2000 koodile.

Märk "*" tähistab esmatähtsaid elupaigatüüpe.

1. RANNIKUD JA SOOLAKUTAIMEDE KASVUKOHAD

11. Avamere ja loodete piirkonnad

- 1110 Mereveega üleujutatud liivamadalad
- 1120 * *Posidonia*-“põhjad” (*Posidonium oceanicae*-kooslused)
- 1130 Jõgede lehtersuudmed
- 1140 Mõõnaga paljanduvad mudased ja liivased laugmadalikud
- 1150 * Rannikulõukad
- 1160 Laiad madalad abajad ja lahed
- 1170 Karid
- 1180 Merepõhjust eristuvate gaaside mõjul moodustunud struktuurid (“sambad”)

12. Rannikupangad ja klibu- või kivirannad

- 1210 Üheaastase taimestuga esmased rannavallid
- 1220 Püsi-rohttaimestuga kivirannad
- 1230 Taimestunud pangad Atlandi ookeani ja Läänemere rannikuil
- 1240 Taimestunud pangad Vahemere rannikuil (koos endeemsete kermeki (*Limonium* spp.) liikidega)
- 1250 Endeemse taimestikuga pangad Makaroneesia rannikuil

13. Atlantilised ja kontinentaalsed sooldunud märgalad ning rohumaad

- 1310 Soolarohu (*Salicornia*) jt üheaastaste taimedega mudased ja liivased rannikud
- 1320 *Spartinion maritimae*-kooslustega alad
- 1330 *Glauco-Puccinellietalia maritima*-kooslustega atlantilised sooldunud rannaniidud
- 1340 * *Puccinellietalia distantis*-kooslustega sisemaa sooldunud niidud

14. Vahemerelised ja termoatlantilised padurid ning sooldunud niidud

- 1410 *Juncetalia maritimi*-kooslustega vahemerelised sooldunud niidud
- 1420 *Sarcocornetea fruticosi*-kooslustega vahemerelised ja termoatlantilised soolalembesed võserikud
- 1430 *Pegano-Salsoletea*-kooslustega soola- ja lämmastikulembesed võserikud

15. Sisemaa sooldunud ja kipsistepid

⁶ "Euroopa Liidu elupaigatüüpide tõlgendamise käsiraamat väljaanne EUR 15", mis on Elupaigatüüpide komitee poolt vastu võetud 25. aprillil 1996. aastal, Euroopa Komisjon, DG XI.

- 1510 * *Limnietalia*-kooslustega vahemerelised sooldunud stepid
 1520 * *Gypsophiletalia*-kooslustega kipsistepid Pürenee poolsaarel
 1530 * Pannoonia sooldunud stepid ja märgalad

16. Läänemere kesk- ja põhjaosa saarestikud, ranniku- ja maakerkealad

- 1610 Liiva-, kalju-, kliburanna ja sublitoraali taimkattega Läänemere oos-saared
 1620 Läänemere kesk- ja põhjaosa väikesaared ning laiud
 1630 * Läänemere kesk- ja põhjaosa rannaniidud
 1640 Läänemere kesk- ja põhjaosa püsi-rohttaimestuga liivarannad
 1650 Läänemere kesk- ja põhjaosa kitsad abajad

2. RANNIKU- JA SISEMAALUITED

21. Atlandi ookeani, Põhjamere ja Läänemere rannikuluided

- 2110 Kujunevad liikuvad rannikuluided
 2120 Liikuvad rannikuluided (valged luided) rand-luidekaeraga (*Ammophila arenaria*)
 2130 * Rohttaimedega kinnistunud rannikuluided (hallid luided)
 2140 * Leostunud kinnistunud luided hariliku kukemarjaga (*Empetrum nigrum*)
 2150 * *Calluno-Ulicetea*-kooslustega atlantilised kinnistunud leostunud luided
 2160 Astelpajuga (*Hippophae rhamnoides*) luided
 2170 Hanepajuga (*Salix repens* ssp. *argentea*) luided (*Salicion arenariae*-kooslused)
 2180 Atlantilise, kontinentaalse ning boreaalse piirkonna metsastunud luided
 2190 Luidetevahelised niisked tuulekandenõod
 21A0 Matšeerid (* Iirimaal) (rannikuluidete taha jäävad madalad tasased alad, mis on kaetud limuste kodade ja tuiskliivaga ning taimedega kinnistunud)

22. Vahemere rannikuluided

- 2210 *Crucianellion maritimae*-kooslustega kinnistunud luiterannad
 2220 Luided, millel kasvab *Euphorbia terraciana*
 2230 *Malcolmietalia*-kooslustega luiterohumaad
 2240 *Brachypodietalia*-kooslustega ning üheaastaste taimedega luiterohumaad
 2250 * Luitekadastikud (*Juniperus* spp.)
 2260 *Cisto-Lavenduletalia*-kooslustega jäiklehised luitevõserikud
 2270 * Piinia (*Pinus pinea*) ja/või merimänniga (*Pinus pinaster*) luitemännikud

23. Sisemaised vanad leostunud luided

- 2310 Kanarbike (*Calluna*) ja leetpõõsastega (*Genista*) kuivad liivanõmmed
 2320 Kanarbike (*Calluna*) ja hariliku kukemarjaga (*Empetrum nigrum*) kuivad liivanõmmed
 2330 Hõberohu (*Corynephorus*) ja kasteheina (*Agrostis*) liikidega avatud luiterohumaad sisemaal
 2340 * Pannoonia sisemaaluided

3. MAGEVEEKOGUD

31. Seisuveekogud

- 3110 Liivatasandike mineraalidevaesed vähetoitelised veekogud *Littorelletalia uniflorae*-kooslustega

- 3120 Lahnarohu (*Isoetes* spp.) liikidega mineraalidevaesed vähetoitelised veekogud, peamiselt liivmuldadel Vahemeremaade lääneosas
- 3130 *Littorelletea uniflorae*- ja/või *Isoeto-Nanojuncetea*-kooslustega vähe- kuni kesktoitelised seisuveekogud
- 3140 Bentiliste mändvetikakooslustega (*Chara* spp.) kalgiveelised vähe- kuni kesktoitelised veekogud
- 3150 Penikeelte- ja kilbukakooslustega (*Magnopotamion* ja *Hydrocharition*) looduslikult rohketoitelised järved
- 3160 Looduslikult huumustoitelised järved ja väikeveekogud
- 3170 * Vahemerelised ajutised väikeveekogud
- 3180 * Turlokid (peamiselt põhjaveetoitelised muutuva veetasemega ajutised veekogud Iirimaal)

32. Loodusliku või poolloodusliku dünaamikaga vooluveekogude lõigud (väikesed, keskmised ja suured voolusängid), kus vee kvaliteet pole oluliselt halvenenud

- 3210 Fennoskandia looduslikud jõed
- 3220 Mägijõed ja nende kaldarohustu
- 3230 Euroopa mürikaariaga (*Myricaria germanica*) mägijõed ja nende kallaste puistaimestu
- 3240 Halli pajuga (*Salix elaeagnos*) mägijõed ja nende kallaste puistaimestu
- 3250 Püsivoolulised vahemerelised jõed, kus kasvab kollane sarvmagun (*Glaucium flavum*)
- 3260 Tasandikel ja mäestike jalameil voolavad jõed *Ranunculion fluitans*- ja *Callitricho-Batrachion*-kooslustega
- 3270 *Chenopodium rubri*- ja *Bidention*- kooslustega mudakaldased jõed
- 3280 *Paspalo-Agrostidion*-kooslustega püsivoolulised vahemerelised jõed ning pajudest (*Salix*) ja hõbepaplist (*Populus alba*) "rippkardinad"
- 3290 *Paspalo-Agrostidion*-kooslustega ajutise vooluga vahemerelised jõed

4. PARASVÖÖTME NÕMMED JA VÕSERIKUD

- 4010 Soo-eerikaga (*Erica tetralix*) põhjaatlantilised märjad nõmmed
- 4020 * Ripsmelise (*Erica ciliaris*) ja soo-eerikaga (*Erica tetralix*) atlantilised parasvöötme märjad nõmmed
- 4030 Euroopa kuivad nõmmed
- 4040 * Laiuva eerikaga (*Erica vagans*) kuivad atlantilised rannikunõmmed
- 4050 * Makaroneesia endeemsed nõmmed
- 4060 Alpiinsed ja boreaalsed nõmmed
- 4070 * Mägimänni (*Pinus mugo*) ja karedakarvase rododendroniga (*Rhododendron hirsutum*) põõsastikud (*Mugo-Rhododendretum hirsuti*-kooslused)
- 4080 Lähisarktilised pajustikud (*Salix* spp.)
- 4090 Astelhernega mägivahemerelised endeemsed nõmmed

5. JÄIKLEHISED VÕSERIKUD (MATORRAL)

51. Lähisvahemerelised ja parasvöötmelised võserikud

- 5110 Hariliku pukspuuga (*Buxus sempervirens*) kuiva- ja soojalembesed püsikooslused kaljunõlvadel (*Berberidion*-kooslused)
- 5120 Lõhnava luudpõõsa (*Cytisus purgans*) kooslused mägedes
- 5130 Hariliku kadaka (*Juniperus communis*) kooslused nõmmedel või karbonaatse mullaga rohumaadel
- 5140 * Tsistusega (*Cistus palhinhae*) niisked rannikunõmmed

52. Vahemerelised puismatorralid

- 5210 Kadakatega (*Juniperus* spp.) puismatorralid
 5220 * Kreektürniga (*Zizyphus*) puismatorralid
 5230 * Loorberipuudega (*Laurus nobilis*) puismatorralid

53. Termovahemerelised ja stepiäärsed põõsastikud

- 5310 Loorberitihnikud (*Laurus nobilis*)
 5320 Rannakaljude-lähedased madalad piimalillekooslused (*Euphorbia*)
 5330 Termovahemerelised ja kõrbeäärsed võserikud

54. Früügana

- 5410 *Astragalo-Plantaginietum subulatae*-kooslustega kaljutippude früüganad Vahemeremaade lääneosas
 5420 *Sarcopoterium spinosum*-kooslustega früüganad
 5430 *Euphorbio-Verbascion*-kooslustega endeensed früüganad

6. LOODUSLIKUD JA POOLLOODUSLIKUD ROHUMAAD**61. Looduslikud rohumaad**

- 6110 * *Alysso-Sedion albi*-kooslustega kaljurohumaad karbonaatsel või aluselisel mullal
 6220 * Kuivad liivased rohumaad karbonaatsel mullal
 6130 *Violetalia calaminariae*-kooslustega rohumaad raskemetalliderikkal mullal
 6140 Siil-aruheinaga (*Festuca eskia*) rohumaad Pürenee mäestik silikaatsel mullal
 6150 Alpiinsed ja boreaalsed rohumaad silikaatsel mullal
 6160 *Festuca indigesta*-mägirohumaad Pürenee poolsaarel
 6170 Alpiinsed ja lähialpiinsed rohumaad karbonaatsel mullal
 6180 Makaroneesia parasniisked rohumaad

62. Poollooduslikud rohumaad ja põõsastikud

- 6210 *Festuco-Brometalia*-kooslustega poollooduslikud kuivad rohumaad ja põõsastikud karbonaatsel mullal (*olulised käpaliste kasvualad)
 6220 * *Thero-Brachypodietea*-kooslustega ning üheaastaste taimedega ebastepid
 6230 * Jussheinaga (*Nardus*) liigirikkad mäestikurohumaad silikaatsel mullal (Mandri-Euroopas eelmäestikes)
 6240 * Lähis-Pannoonia stepistunud rohumaad
 6250 * Pannoonia stepistunud rohumaad lössil
 6260 * Pannoonia liivastepid
 6270 * Fennoskandia madalike liigirikkad arurohumaad
 6280 * Põhjamaised lood ja eelkambriumi karbonaatsed silekaljud

63. Jäiklehised karjatavad metsad (deesad)

- 6310 Igihaljaste tammedega (*Quercus* spp.) deesad

64. Poollooduslikud niisked kõrgrohustud

- 6410 Sinihelmikaniidud (*Molinion caerulea*-kooslused) karbonaatsel või turvastunud mullal või savikatel mudasetetel

- 6420 *Molinio-Holoschoenion*-kooslustega vahemerelised niisked kõrgrohustud
6430 Niiskuslembesed serva-kõrgrohustud tasandikel ja mäestikes alpiinse vööndini
6440 *Cnidion dubii*-kooslustega lamminiidud jõeorgudes
6450 Põhjamaised lamminiidud

65. Parasniisked rohumaad

- 6510 Aas-rebasesaba (*Alopecurus pratensis*) ja ürt-punanupuga (*Sanguisorba officinalis*) madalikuniidud
6520 Mäginiidud
6530 * Fennoskandia puisniidud

7. SOOD

71. Rabad

- 7110 * Looduslikus seisundis rabad
7120 Inimtegevusest rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad
7130 Vaipsood (* kui on looduslikus seisundis)
7140 Siirdesood ja õõtsiksood
7150 Nokkheinakooslused (*Rhynchosporion*)
7160 Fennoskandia mineraaliderikkad allikad ja allikasood

72. Karbonaatsed madalsood

- 7210 Lääne-möökhrohu (*Cladium mariscus*) ja raudtarnakooslustega (*Caricion davallianae*) karbonaatsed madalsood
7220 Nõrglubja lasundit moodustavad allikad (*Crotonurion*-kooslused)
7230 Nõrgalt happelised liigirikkad madalsood
7240 * Alpiinsed *Caricion bicoloris-atrofuscae*-esikkooslused

73. Boreaalsed sood

- 7310 * Aabasood
7320 * Palsasood

8. PALJANDID JA KOOPAD

81. Rusukalded

- 8110 *Androsacetalia alpinae*- ja *Galeopsietalia ladani*-kooslustega silikaatsete kivimite rusukalded mägedes kuni lumepiirini
8120 *Thlaspietea rotundifolii*-kooslustega karbonaatsete kivimite ja lubjakivikilda rusukalded mägedes kuni alpiinse vööndini
8130 Vahemeremaade lääneosa ja soojad rusukalded
8140 Vahemeremaade idaosa rusukalded
8150 Kesk-Euroopa kõrgustike silikaatsete kivimite rusukalded
8160 * Kesk-Euroopa kõrgustike ja mäestike karbonaatsete kivimite rusukalded

82. Paljandid koos nende lõhedes kasvava taimestuga

- 8210 Karbonaatsed paljandid koos nende lõhedes kasvava taimestuga
8220 Silikaatsed paljandid koos nende lõhedes kasvava taimestuga

- 8230 Silikaatsed paljandid koos *Sedo-Scleranthion*- või *Sedo albi-Veronicion dilleni* esikkooslustega
 8240 * Paljanduvad paeplaadid (paesillutised)

83. Muud paljanditega seotud kasvukohad

- 8310 Avalikkusele suletud koopad
 8320 Laavaväljad ja looduslikud õõnestised
 8330 Mere poolt üleujutatud või osaliselt üleujutatud koopad
 8340 Püsiliustikud

9. METSAD

Looduslikus seisundis metsad, mille moodustavad kohalikud suured puud koos tüüpilise alustaimestuga ning mis on kas harva esinevad või jäänukkooslused ja/või milles kasvab ühenduse tähtsusega liike

90. Põhja-Euroopa (boreaalsed) metsad

- 9010 * Läänetaiga
 9020 * Tamme (*Quercus*), pärna (*Tilia*), vahtra (*Acer*), saare (*Fraxinus*) või jalakatega (*Ulmus*) Fennoskandia hemiboreaalsed looduslikud vanad laialehised epifüütiderikkad salumetsad
 9030 * Maakerkerannikul kasvavad looduslikud esikmetsad
 9040 Põhja-Euroopa lähisalpiinsed/lähisarktilised *Betula pubescens* ssp. *Czerepanovii*-metsad
 9050 Hariliku kuusega (*Picea abies*) rohunditerikkad Fennoskandia metsad
 9060 Okasmetsad oosidel või glatsiofluviaalsetel mõhnadel
 9070 Fennoskandia puiskarjamaad
 9080 Fennoskandia madalsoo- ja lodumetsad

91. Euroopa parasvöötme metsad

- 9110 *Luzulo-Fagetum*-kooslustega pöögimetsad
 9120 *Quercion robori-petraeae*- või *Ilici-Fagenion*-kooslustega atlantilised pöögimetsad happelisel mullal; põõsarindes kasvavad iileksid (*Ilex*), vahel ka jugapuud (*Taxus*)
 9130 *Asperula-Fagetum*-kooslustega pöögimetsad
 9140 Vahtrate (*Acer*) ning oblikaga (*Rumex arifolius*) Kesk-Euroopa lähisalpiinsed pöögimetsad
 9150 *Cephalanthero-Fagion*-kooslustega lubjakividel kasvavad Kesk-Euroopa pöögimetsad
 9160 *Carpinion betuli*-kooslustega lähisatlantilised ja Kesk-Euroopa tammikud või tamme-valgepöögi metsad
 9170 *Galio-Carpinetum*-kooslustega tamme-valgepöögi metsad
 9180 * *Tilio-Accrion*-kooslustega nõlvade, rusukallete ja jäärakute metsad
 9190 Vanad happelembesed hariliku tamme (*Quercus robur*) metsad liivatasandikel
 91A0 Iileksi (*Ilex*) ja roodjala (*Blechnum*) liikidega vanad Briti saarte tammikud
 91B0 Ahtalehise saare (*Fraxinus angustifolia*) soojalembesed metsad
 91C0 * Kaledoonia metsad
 91D0 * Siirdesoo- ja rabametsad
 91E0 * Sanglepa (*Alnus glutinosa*) ja hariliku saarega (*Fraxinus excelsior*) lammimetsad (*Alno-Padion*-, *Alnion incanae*-, *Salicion albae*-kooslused)
 91F0 Hariliku tamme (*Quercus robur*), künnapuu (*Ulmus laevis*) ja põldjalaka (*Ulmus minor*), hariliku saare

(*Fraxinus excelsior*) või ahtalehise saarega (*Fraxinus angustifolia*) lammi-segametsad suurte jõgede kaldavallidel (*Ulmion minoris*- kooslused)

91G0 * Kivitamme (*Quercus petraea*) ja valgepöögiga (*Carpinus betulus*) Pannoonia metsad

91H0 * Karvase tammega (*Quercus pubescens*) Pannoonia metsad

91I0 * tammedega (*Quercus* spp.) Euro-Siberi metsastepid

91J0 * Hariliku jugapuu (*Taxus baccata*) metsad Briti saartel

92. Vahemerelised laialehised metsad

9210 Jugapuude (*Taxus*) ja iileksitega (*Ilex*) pöögimetsad Apenniini mäestikus

9220 * Euroopa nuluga (*Abies alba*) pöögimetsad Apenniini mäestikus ja pöögimetsad, milles kasvab *Abies nebrodensis*

9230 Hariliku tamme (*Quercus robur*) ja pürenee tamme (*Quercus pyrenaica*) metsad Pürenee poolsaarel ja Edela-Prantsusmaal

9240 *Quercus faginea*- ja *Quercus canariensis*-metsad Pürenee poolsaarel

9250 *Quercus trojana*-metsad

9260 Hariliku kastanipuu (*Castanea sativa*) metsad

9270 Kreeka pöögimetsad, milles kasvab *Abies borisii-regis*

9280 Ungari tamme (*Quercus frainetto*) metsad

9290 *Acero-Cupression*-kooslustega küpressimetsad

92A0 Hõberemmelga (*Salix alba*) ja hõbepapli (*Populus alba*) galeriimetsad

92B0 Pontose rododendroni (*Rhododendron ponticum*), pajude (*Salix*) ja muude liikidega ajutiste vooluveegade kaldakooslused Vahemeremaades

92C0 Ida-plaatani- (*Platanus orientalis*) ja ida-ambrapuu (*Liquidambar orientalis*) metsad (*Platanion orientalis*-kooslused)

92D0 Lõuna-Euroopa veekogude *Nerio-Tamariceteae*- ja *Securinegion tinctoriae*-kooslustega kaldagaleriid ja tihnikud

93. Vahemerelised jälklehised metsad

9310 *Quercus brachyphylla*-metsad Kreekas

9320 Õlipuu (*Olea*) ja jaanikaunapuu (*Ceratonia*) metsad

9330 Korgitamme (*Quercus suber*) metsad

9340 Kivitamme (*Quercus ilex*) ja *Quercus rotundifolia*-metsad

9350 Soomustamme (*Quercus macrolepis*) metsad

9360 * Makaroneesia loorberimetsad (*Laurus*, *Ocotea*)

9370 * Datlipalmi (*Phoenix*) salad

9380 Teravalehise iileksi (*Ilex aquifolium*) metsad

94. Parasvööndi mägi-alade okasmetsad

9410 *Vaccinio-Piceetea*-kooslustega kuusemetsad (*Picea*) mäestikes happelisel mullal kuni alpiinse vööndini

9420 Euroopa lehise (*Larix decidua*) ja/või alpi seeder-männi (*Pinus cembra*) mägimetsad

9430 Konksmänni (*Pinus uncinata*) mägimetsad (* kipsil või lubjakivil)

95. Vahemere piirkonna ja Makaroneesia mägi-okasmetsad

- 9510 * Euroopa nulu (*Abies alba*) metsad Apenniini poolsaare lõunaosas
- 9520 Hispaania nulu (*Abies pinsapo*) metsad
- 9530 * (Lähis)vahemerelised männikud endeemse musta männiga
- 9540 Vahemerelised männikud endeemsete Mesogea mändidega
- 9550 Kanaari saarte endeemsed männikud
- 9560 * Kadakatega (*Juniperus* spp.) endeemsed metsad
- 9570 * Sandrakipuu (*Tetraclinis articulata*) metsad
- 9580 * Vahemerelised hariliku jugapuu (*Taxus baccata*) metsad

II lisa

ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA LOOMA- JA TAIMELIIGID, MILLE KAITSMINE NÕUAB LOODUSHOIUALADE MÄÄRAMIST

Selgitus

(a) II lisa on jätkuks I lisale järjepideva loodushoiualade võrgustiku loomisel.

(b) Käesolevas lisas loetletud liikidele on viidatud:

- liigi või alamliigi nimega või
- kõigi kõrgema astme taksonisse või selle taksoni määratud osasse kuuluvate liikidega.

Lühend “spp.” sugukonna või perekonda nime järel määrab ära kõik sellesse sugukonda või perekonda kuuluvad liigid.

(c) Sümbolid

Tärn (*) liiginime ees viitab sellele, et liik on esmatähtis.

Enamik käesolevas lisas loetletud liike on loetletud ka IV lisas.

Kui liik esineb käesolevas lisas, kuid ei esine IV ega V lisas, järgneb liigi nimele sümbol (o); kui käesolevas lisas esinev liik, esineb ka V lisas, aga ei esine IV lisas, järgneb liigi nimele sümbol V.

(A) LOOMAD

SELGROOGSED

IMETAJAD

PUTUKTOIDULISED	INSECTIVORA
<i>Mutlased</i>	<i>Talpidae</i>
piisammulik	<i>Galemys pyrenaicus</i>
KÄSITIIVALISED	CHIROPTERA
<i>Sagarninalased</i>	<i>Rhinolophidae</i>
hele sagarina	<i>Rhinolophus blasii</i>
vahemere sagarina	<i>Rhinolophus euryale</i>
suur sagarina	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>
väike sagarina	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
meheli sagarina	<i>Rhinolophus mehelyi</i>
<i>Nahkhiirlased</i>	<i>Vespertilionidae</i>
euroopa laikõrv	<i>Barbastella barbastellus</i>
tava-pikktiib	<i>Miniopterus schreibersi</i>
pikkkõrv-lendlane	<i>Myotis bechsteini</i>
teravkõrv-lendlane	<i>Myotis blythi</i>
pikksõrm-lendlane	<i>Myotis capaccinii</i>
tiigilendlane	<i>Myotis dasycneme</i>
käharlendlane	<i>Myotis emarginatus</i>
suurlendlane	<i>Myotis myotis</i>
NÄRILISED	RODENTIA
<i>Oravlased</i>	<i>Sciuridae</i>
*harilik lendorav	* <i>Pteromys volans</i> (<i>Sciuropterus ruscicus</i>)
hallsuslik	<i>Spermophilus citellus</i>
<i>Kobraslased</i>	<i>Castoridae</i>
euroopa kobras	<i>Castor fiber</i>
(va Soome ja Rootsi asurkonnad)	
<i>Uruhiirlased</i>	<i>Microtidae</i>
hispaania uruhiir	<i>Microtus caberae</i>
*madalmaade soo-uruhiir	* <i>Microtus oeconomus arenicola</i>
KISKJALISED	CARNIVORA
<i>Koerlased</i>	<i>Canidae</i>
*polaarrebane	* <i>Alopex lagopus</i>
*hunt	* <i>Canis lupus</i>
(Hispaania asurkonnad: ainult Duerost lõunasse jäävad; Kreeka asurkonnad: ainult 39. paralleelist lõunasse jäävad, va Soome asurkonnad)	
<i>Karulased</i>	<i>Ursidae</i>
*pruunkaru	* <i>Ursus arctos</i>
(va Soome ja Rootsi asurkonnad)	
<i>Kärplased</i>	<i>Mustelidae</i>
*ahm	* <i>Gulo gulo</i>
saarmas	<i>Lutra lutra</i>

naarits	Mustela lutreola
<i>Kaslased</i>	<i>Felidae</i>
harilik ilves	Lynx lynx
(va Soome asurkonnad)	
*pürenee ilves	*Lynx pardinus
<i>Hülglased</i>	<i>Phocidae</i>
hallhüljes (V)	Halichoerus grypus (V)
*munkhüljes	*Monachus monachus
läänemere viiger (o)	Phoca hispida bottnica (o)
*saima viiger	*Phoca hispida saimensis
randhüljes (randal) (V)	Phoca vitulina (V)
SÕRALISED	ARTIODACTYLA
<i>Hirvlased</i>	<i>Cervidae</i>
*korsika punahirv	*Cervus elaphus corsicanus
euroopa metspõhjapõder (o)	Rangifer tarandus fennicus (o)
<i>Veislased</i>	<i>Bovidae</i>
pulstikkits	Capra aegagrus
(looduslikud asurkonnad)	
*pürenee kaljukits	*Capra pyrenaica pyrenaica
euroopa muflon	Ovis gmelini musimon (Ovis ammon musimon)
(looduslikud asurkonnad - Korsika ja Sardiinia)	
balkani mägikits	Rupicapra rupicapra balcanica
*apenniini mägikits	*Rupicapra pyrenaica ornata (Rupicapra rupicapra ornata)
VAALALISED	CETACEA
afaliin	Tursiops truncatus
pringel	Phocoena phocoena
ROOMAJAD	
KILPKONNALISED	CHELONIA (TESTUDINES)
<i>Kumerkilpkonlased</i>	<i>Testudinidae</i>
lõunaeruoopa kilpkonn	Testudo hermanni
vahemere kilpkonn	Testudo graeca
laiserv-kilpkonn	Testudo marginata
<i>Merikilpkonlased</i>	<i>Cheloniidae</i>
*merikilpkonn	*Caretta caretta
<i>Lamekilpkonlased</i>	<i>Emydidae</i>
euroopa sookilpkonn	Emys orbicularis
kaspia veekilpkonn	Mauremys caspica
hispaania veekilpkonn	Mauremys leprosa
SISALIKULISED	SAURIA

<i>Sisaliklased</i>	<i>Lacertidae</i>
ibeeria mägisisalik	<i>Lacerta bonnali</i> (<i>Lacerta monticola</i>)
ibeeria smaragdisisalik	<i>Lacerta schreiberi</i>
harilik kanaarisisalik	<i>Gallotia galloti insulanagae</i>
*simonii kanaarisisalik	* <i>Gallotia simonyi</i>
mallorka müürisisalik	<i>Podarcis lilfordi</i>
pitüseni müürisisalik	<i>Podarcis pityusensis</i>
<i>Skinklased</i>	<i>Scincidae</i>
lääne rullskink	<i>Chalcides somonyi</i> (<i>Chalcides occidentalis</i>)
<i>Gekolased</i>	<i>Gekkonidae</i>
euroopa lehtvarvasgeko	<i>Phyllodactylus europaeus</i>
MAOLISED	OPHIDIA
<i>Nastiklased</i>	<i>Colubridae</i>
neljatriibuline roninastik	<i>Elaphe quatuorlineata</i>
leopard roninastik	<i>Elaphe situla</i>
<i>Rästiklased</i>	<i>Viperidae</i>
*väike gürsa	* <i>Macrovipera schweizeri</i> (<i>Vipera lebetina schweizeri</i>)
stepirästik	<i>Vipera ursinii</i>
KAHEPAIKSED	
SABAKONNALISED	CAUDATA
<i>Salamanderlased</i>	<i>Salamandridae</i>
kuldtriipsalamander	<i>Chioglossa lusitanica</i>
egeuse salamander	<i>Mertensiella luschani</i> (<i>Salamandra luschani</i>)
*tähniksalamander	* <i>Salamandra atra aurorae</i>
prillsalamander	<i>Salamandrina terdigitata</i>
alpi harivesilik	<i>Triturus carnifex</i> (<i>Triturus cristatus carnifex</i>)
harivesilik	<i>Triturus cristatus</i> (<i>Triturus cristatus cristatus</i>)
doonau harivesilik	<i>Triturus dobrogicus</i> (<i>Triturus cristatus dobrogicus</i>)
pärsia harivesilik	<i>Triturus karelinii</i> (<i>Triturus cristatus karelinii</i>)
<i>Prooteuslased</i>	<i>Proteidae</i>
prooteus ehk koopaoilm	<i>Proteus anguinus</i>
<i>Ojaliklased</i>	<i>Plethodontidae</i>
ambroosia koopaojalik	<i>Hydromantes</i> (<i>Speleomantes</i>) <i>ambrosii</i>
kollane koopaojalik	<i>Hydromantes</i> (<i>Speleomantes</i>) <i>flavus</i>
sardiinia koopaojalik	<i>Hydromantes</i> (<i>Speleomantes</i>) <i>genei</i>
keiserkoopaojalik	<i>Hydromantes</i> (<i>Speleomantes</i>) <i>imperialis</i>
strinati koopaojalik	<i>Hydromantes</i> (<i>Speleomantes</i>) <i>strinati</i>
mägikoopaojalik	<i>Hydromantes</i> (<i>Speleomantes</i>) <i>supramontes</i>
PÄRISKONNALISED	ANURA

<i>Ketaskeelkonlased</i>	<i>Discoglossidae</i>
punakõht-unk.....	Bombina bombina
kollakõht-unk.....	Bombina variegata
galganoi ketaskeelkonn	Discoglossus galganoi (koos Discoglossus "jeanneae")
korsika ketaskeelkonn	Discoglossus montalentii
sardiinia ketaskeelkonn.....	Discoglossus sardus
*mallorka köidikkonn	*Alytes muletensis

<i>Konlased</i>	<i>Ranidae</i>
itaalia välekonn	Rana latastei

<i>Mudakonlased</i>	<i>Pelobatidae</i>
*harilik mudakonn	*Pelobates fuscus insubricus

KALAD**SILMULISED**PETROMYZONIFORMES

<i>Silmlased</i>	<i>Petromyzonidae</i>
silm spp. (o).....	Eudontomyzon spp. (o)
jõesilm (V).....	Lampetra fluviatilis (V)
(va Soome ja Rootsi asurkonnad)	
ojasilm (o)	Lampetra planeri (o)
(va Soome ja Rootsi asurkonnad)	
po ojasilm (V).....	Lethenteron zanandrai (V)
merisutt (o)	Petromyzon marinus (o)
(va Rootsi asurkonnad)	

TUURALISEDACIPENSERIFORMES

<i>Tuurlased</i>	<i>Acipenseridae</i>
*aadria tuur	*Acipenser naccarii
*atlandi tuur.....	*Acipenser sturio

HEERINGALISED.....CLUPEIFORMES

<i>Heeringlased</i>	<i>Clupeidae</i>
pärisaloosa spp. (V).....	Alosa spp. (V)

LÕHELISEDSALMONIFORMES

<i>Lõhelased</i>	<i>Salmonidae</i>
doonau taimen (V).....	Hucho hucho (V)
(looduslikud asurkonnad)	
vahemere jõeforell (o)	Salmo macrostigma (o)
marmorforell (o).....	Salmo marmoratus (o)
lõhe (V)	Salmo salar (V)
(üksnes magevee, va Soome asurkonnad)	

Siiglased *Coregonidae*
 *siig..... **Coregonus oxyrhynchus*
 (anadroomsed asurkonnad teatavates Põhjamere sektorites)

KARPKALALISED.....CYPRINIFORMES

Karpkalalased *Cyprinidae*

vulture viidikas (o) *Alburnus albidus* (o) (*Alburnus vulturius*)
 jarubago *Anaocypris hispanica*
 harilik tõugjas (o) *Aspius aspius* (o)
 (va Sooma populatsioonid)
 iberia pardkala (V) *Barbus comiza* (V)
 lõuna-pardkala (V) *Barbus meridionalis* (V)
 itaalia pardkala (V) *Barbus plebejus* (V)
Chondrostoma genei (o)
Chondrostoma lusitanicum (o)
Chondrostoma polylepis (o) (ka *Chondrostoma willkommi*)
 šemaaja (o) *Chalcalburnus chalcoides* (o)
Chondrostoma soetta (o)
Chondrostoma toxostoma (o)
 valgeum-rünt (o) *Gobio albipinnatus* (o)
 pikapoiseline rünt (o) *Gobio uranoscopus* (o)
 iberia mudamaim (o) *Iberocypris palaciosi* (o)
 *rhodese mudamaim (o) **Ladigesocypris ghigii* (o)
 tuskaani turb (o) *Leuciscus lucomonis* (o)
 teib *Leuciscus souffia* (o) *Leuciscus souffia* (o)
Phoxinellus spp. (o)
 harilik mõrukas (o) *Rhodeus sericeus amarus* (o)
 tippteib (o) *Rutilus alburnoides* (o)
 särg *Rutilus arcasii* (o) *Rutilus arcasii* (o)
 alpi särg (o) *Rutilus friesii meidingeri* (o)
 särg *Rutilus lemmingii* (o) *Rutilus lemmingii* (o)
 särg *Rutilus macrolepidotus* (o) *Rutilus macrolepidotus* (o)
 doonau särg (o) *Rutilus pigus* (o)
 rovela särg (o) *Rutilus rubilio* (o)
 kreeka roosärg (o) *Scardinius graecus* (o)

Hinklased..... *Cobitidae*

harilik hink (o) *Cobitis taenia* (o)
 (va Soome asurkonnad)
Cobitis trichonica (o)
 harilik vingerjas (o) *Misgurnus fossilis* (o)
 eesaasia hink (o) *Sabanejewia aurata* (o)
Sabanejewia larvata (o) (*Cobitis larvata* ja *Cobitis conspersa*)

SÄGALISED.....SILURIFORMES

Sägalased..... *Siluridae*

kreeka säga (V) *Silurus aristotelis* (V)

ATERIINILISED.....ATHERINIFORMES

Hammaskarplased *Cyprinodontidae*

hispaania peitkala (o) *Aphanius iberus* (o)

vöödilise peitkala (o) *Aphanius fasciatus* (o)

*hispaania fundulus **Valencia letourneuxi* (*Valencia hispanica*)

AHVENALISED PERCIFORMES

Ahvenlased *Percidae*

vöödilise kiisk (V) *Gymnocephalus schraetzer* (V)

süstikahven spp. (o) *Zingel* spp. (o)

[va prantsuse süstikahven (*Zingel asper*) ja harilik süstikahven (*Zingel zingel*) (V)]

Mudillased *Gobiidae*

canestrini mudil (o) *Pomatoschistus canestrini* (o)

Knipowitschia (*Padogobius*) *panizzae* (o)

Padogobius nigricans (o)

MERIPUUGILISED SCORPANIFORMES

Völdaslased *Cottidae*

harilik võldas (o) *Cottus gobio* (o)

(va Soome asurkonnad)

Cottus petiti (o)

SELGROOTUD

LÜLIJALGSED

KOORIKLOOMAD CRUSTACEA

Kümnejalalised *Decapoda*

Austropotamobius pallipes (V)

PUTUKAD INSECTA

Mardikalised *Coleoptera*

Agathidium pulchellum (o)

Boros schneideri (o)

Buprestis splendens

**Carabus menetriesi pacholei*

**Carabus olympiae*

Cerambyx cerdo

Corticaria planula (o)

väike-punalamesklane *Cucujus cinnaberinus*

laiujur *Dytiscus latissimus*

Graphoderus bilineatus
Limoniscus violaceus (o)
põderpõrnikas (o).....Lucanus cervus (o)
Macroplea pubipennis (o)
Mesosa myops (o)
Morimus funereus (o)
*eremütpõrnikas..... *Osmoderma eremita
Oxyporus mannerheimii (o)
Pytho kolwensis (o)
*Rosalia alpina
Stephanopachys linearis (o)
Stephanopachys substriatus (o)
Xyletinus tremulicola (o)

Hemiptera

Aradus angularis (o)

Liblikalised..... *Lepidoptera*

Agriades glandon aquilo (o)
*karuslane (o)..... *Callimorpha (Euplagia, Panaxia) quadripunctaria (o)
Clossiana improba (o)
Coenonymphus oedippus
Erebia calcaria
Erebia christi
Erebia medusa polaris (o)
Eriogaster catax
teelehe-mosaiikliblikas (o) Euphydryas (Eurodryas, Hypodryas) aurinia (o)
Graellsia isabellae (V)
Hesperia comma catena (o)
suur-mosaiikliblikas.....Hypodryas maturna
suur-kuldtiib..... Lycaena dispar
Maculinea nausithous
Maculinea teleius
Melanagria arge
Papilio hospiton
Plebicula golgus
Xestia borealis (o)
Xestia brunneopicta (o)

Röövritsikalised..... *Mantodea*

Apteromantis aptera

Kiililised *Odonata*

Coenagrion hylas (o)
Coenagrion mercuriale (o)
Cordulegaster trinacriae
Gomphus graslinii
suur-rabakiil Leucorrhina pectoralis
Lindenia tetraphylla
Macromia splendens
Ophiogomphus cecilia
Oxygastra curtisii

Sihktiivalised..... *Orthoptera*

Baetica ustulata

ÄMBLIKULAADSED ARACHNIDA

Pseudoscorpiones

Anthrenochernes stellae (o)

LIMUSED

TEOD GASTROPODA

Caseolus calculus

Caseolus commixta

Caseolus sphaerula

Discula leacockiana

Discula tabellata

Discus guerinianus

Elona quimperiana

Geomalacus maculosus

Geomitra moniziana

*Helicopsis striata austriaca (o)

Idiomela (Helix) subplicata

Leiostyla abbreviata

Leiostyla cassida

Leiostyla corneocostata

Leiostyla gibba

Leiostyla lamellosa

vasakkeermene pisitigu (o) Vertigo angustior (o)

väike pisitigu (o) Vertigo genesii (o)

Vertigo geyeri (o)

munajas pisitigu (o) Vertigo moulinsiana (o)

KARBID BIVALVIA

Jõekarplased *Unionoida*

harilik ebapärlikarp (V) Margaritifera durrovensis (Margaritifera margaritifera) (V)

harilik ebapärlikarp (V) Margaritifera margaritifera (V)

Unio crassus

(B) TAIMED**SÕNAJALGTAIMED PTERIDOPHYTA**

RAUNJALALISED ASPLENIACEAE

Asplenium jahandiezii (Litard.) Rouy

ROODJALALISED BLECHNACEAE

- sirmjalg Woodwardia radicans (L.) Sm.
- DIKSOONIALISED DICKSONIACEAE
- Culcita macrocarpa C. Presl
- SÕNAJALALISED DRYOPTERIDACEAE
- Diplazium sibiricum (Turcz. Ex Kunze) Kurata
*sõnajalg *Dryopteris corleyi Fraser-Jenk.
Dryopteris fragans (L.) Schott
- HYMENOPHYLLACEAE
- Trichomanes speciosum Willd.
- LAHNAROHULISED ISOETACEAE
- Isoetes boryana Durieu
Isoetes malinverniana Ces. & De Not.
- MARSILEACEAE
- Marsilea batardae Launert
Marsilea quadrifolia L.
Marsilea strigosa Willd.
- MAOKEELELISED OPHIOGLOSSACEAE
- liht-võtmehein Botrychium simplex Hitchc.
Ophioglossum polyphyllum A. Braun
- PALJASSEEMNETAIMED GYMNOSPERMAE**
- MÄNNILISED PINACEAE
- *Abies nebrodensis (Lojac.) Mattei
- KATTESEEMNETAIMED ANGIOSPERMAE**
- KONNAROHULISED ALISMATAACEAE
- *Alisma wahlenbergii (Holmberg) Juz.
Caldesia parnassifolia (L.) Parl.
Luronium natans (L.) Raf.
- AMARÜLLILISED AMARYLLIDACEAE
- Leucojum nicaeense Ard.
Narcissus asturiensis (Jordan) Pugsley

Narcissus calcicola Mendonça
 Narcissus cyclamineus DC.
 Narcissus fernandesii G. Pedro
 Narcissus humilis (Cav.) Traub
 *Narcissus nevadensis Pugsley
 kollane nartsiss Narcissus pseudonarcissus L. subsp. nobilis (Haw.) A. Fernandes
 Narcissus scaberulus Henriq.
 Narcissus triandrus (Salisb.) D. A. Webb subsp. capax (Salisb.) D. A. Webb.
 Narcissus viridiflorus Schousboe

KARELEHELISED BORAGINACEAE

*Anchusa crispa Viv.
 *Lithodora nitida (H. Ern) R. Fernandes
 Myosotis lusitanica Schuster
 Myosotis rehsteineri Wartm.
 Myosotis retusifolia R. Afonso
 Omphalodes kuzinskyana Willk.
 *Omphalodes littoralis Lehm.
 Solenanthus albanicus (Degen & al.) Degen & Baldacci
 *Symphytum cycladense Pawl.

KELLUKALISED CAMPANULACEAE

Asyneuma giganteum (Boiss.) Bornm.
 *Campanula sabatia De Not.
 madal sininukk Jasione crispa (Pourret) Samp. subsp. serpentina Pinto da Silva
 Jasione lusitanica A. DC.

NELGILISED CARYOPHYLLACEAE

Arenaria ciliata L. ssp. pseudofrigida Ostenf. & O.C. Dahl
 Arenaria humifusa Wahlenberg
 *Arenaria nevadensis Boiss. & Reuter
 Arenaria provincialis Chater & Halliday
 Dianthus arenarius L. subsp. arenarius
 Dianthus cintranus Boiss. & Reuter subsp. cintranus Boiss. & Reuter
 Dianthus marizii (Samp.) Samp.
 kaljulembene nelk Dianthus rupicola Biv.
 *Gypsophila papillosa P. Porta
 Herniaria algarvica Chaudri
 *Herniaria latifolia Lapeyr. subsp. litardierei gamis
 Herniaria lusitanica (Chaudhri) subsp. berlengiana Chaudhri
 Herniaria maritima Link
 Moehringia lateriflora (L.) Fenzl.
 Moehringia tommasinii Marches.
 Petrocoptis grandiflora Rothm.
 Petrocoptis montsicciana O. Bolos & Rivas Mart.
 Petrocoptis pseudoviscosa Fernandez Casas
 Silene furcata Rafin. ssp. angustiflora (Rupr.) Walters
 *Silene hicesiae Brullo & Signorello
 Silene hifacensis Rouy ex Willk.
 *Silene holzmanii Heldr. ex Boiss.
 Silene longicilia (Brot.) Otth.
 Silene mariana Pau

- **Silene orphanidis* Boiss.
- **Silene rothmaleri* Pinto da Silva
- **Silene velutina* Pourret ex Loisel.

MALTSALISED CHENOPODIACEAE

- **Bassia (Kochia) saxicola* (Guss.) A. J. Scott
- **Salicornia veneta* Pignatti & Lausi

KULDKANNILISED CISTACEAE

- Cistus palhinhae* Ingram
- Halimium verticillatum* (Brot.) Sennen
- Helianthemum alypoides* Losa & Rivas Goday
- Helianthemum caput-felis* Boiss.
- **Tuberaria major* (Willk.) Pinto da Silva & Roseira

KORVÕIELISED COMPOSITAE

- **Anthemis glaberrima* (Rech. f.) Greuter
- Artemisia campestris* L. subsp. *bottnica* A.N. Lundström ex Kindb.
- **Artemisia granatensis* Boiss.
- **Artemisia laciniata* Willd.
- Artemisia oelandica* (Besser) Komaror
- **Artemisia pancicii* (Janka) Ronn.
- **Aster pyrenaicus* Desf. ex DC.
- **Aster sorrentinii* (Tod) Lojac.
- **Carduus myriacanthus* Salzm. ex DC.
- **Centaurea alba* L. subsp. *heldreichii* (Halacsy) Dostal
- **Centaurea alba* L. subsp. *princeps* (Boiss. & Heldr.) Gugler
- **Centaurea attica* Nyman subsp. *megarensis* (Halacsy & Hayek) Dostal
- **Centaurea balearica* J. D. Rodriguez
- **Centaurea borjajae* Valdes-Berm. & Rivas Goday
- **Centaurea citricolor* Font Quer
- Centaurea corymbosa* Pourret
- Centaurea gadorensis* G. Bianca
- **Centaurea horrida* Badaro
- **Centaurea kalambakensis* Freyn & Sint.
- Centaurea kartschiana* Scop.
- **Centaurea lactiflora* Halacsy
- Centaurea micrantha* Hoffmanns. & Link subsp. *herminii* (Rouy) Dostal
- **Centaurea niederi* Heldr.
- **Centaurea peucedanifolia* Boiss. & Orph.
- **Centaurea pinnata* Pau
- Centaurea pulvinata* (G. Bianca) G. Bianca
- Centaurea rothmalerana* (Arènes) Dostal
- Centaurea vicentina* Mariz
- **Crepis crocifolia* Boiss. & Heldr.
- Crepis granatensis* (Willk.) B. Bianca & M. Cueto
- Crepis tectorum* L. subsp. *nigrescens*
- Erigeron frigidus* Boiss. ex DC.
- Hymenostemma pseudanthemis* (Kunze) Willd.
- **sinine lemmjuur* **Jurinea cyanoides* (L.) Reichenb.
- **Jurinea fontqueri* Cuatrec.
- **Lamyropsis microcephala* (Moris) Dittrich & Greuter

Leontodon microcephalus (Boiss. ex DC.) Boiss.
 Leontodon boryi Boiss.
 *Leontodon siculus (Guss.) Finch & Sell
 Leuzea longifolia Hoffmanns. & Link
 harilik kobarpea..... Ligularia sibirica (L.) Cass.
 Santolina impressa Hoffmanns. & Link
 Santolina semidentata Hoffmanns. & Link
 *Senecio elodes Boiss. ex DC.
 Senecio jacobea L. subsp. gotlandicus (Neuman) Sterner
 Senecio nevadensis Boiss. & Reuter

KASSITAPULISED CONVULVULACEAE

*Convolvulus argyrothamnus Greuter
 *Convolvulus fernandes Pinto da Silva & Teles

RISTÕIELISED..... CRUCIFERAE

Alyssum pyrenaicum Lapeyr.
 Arabis sadina (Samp.) P. Cout.
 *Biscutella neustriaca Bonnet
 Biscutella vincentina (Samp.) Rothm.
 Boleum asperum (Pers.) Desvaux
 Brassica glabrescens Poldini
 Brassica insularis Moris
 *Brassica macrocarpa Guss.
 Braya linearis Rouy
 *Coincya rupestris Rouy
 *Coronopus navasii Pau
 Diplotaxis ibicensis (Pau) Gomez-Campo
 *Diplotaxis siettiana Maire
 Diplotaxis vicentina (P. Cout.) Rothm.
 Draba cacuminum Elis Ekman
 Draba cinerea Adams
 Erucastrum palustre (Pirona) Vis.
 *Iberis arbuscula Runemark
 lamav ibeeris..... Iberis procumbens Lange subsp. microcarpa Franco & Pinto da Silva
 *Jonopsidium acaule (Desf.) Reichenb.
 Jonopsidium savianum (Caruel) Ball ex Arcang.
 Rhynchosinapis erucastrum (L.) Dandy ex Clapham subsp. cintrana (Coutinho) Franko & P.Silva [Coincya
 cintrana (P. Cout) Pinto da Silva]
 Sisymbrium cavanillesianum Valdes & Castroviejo
 madal unilook..... Sisymbrium supinum L.

LÕIKHEINALISED CYPERACEAE

Carex holostoma Drejer
 *Carex panormitana Guss.
 Eleocharis carniolica Koch

DIOSCOREACEAE

*Borderea chouardii (Gaussen) Heslot

HUULHEINALISED DROSERACEAE

Aldrovanda vesiculosa L.

PIIMALILLELISED EUPHORBIACEAE

**Euphorbia margalidiana* Kuhbier & Lewejohann
Euphorbia transtagana Boiss.

EMAJUURELISED GENTIANACEAE

**Centaurium rigualii* Esteve Chueca
**Centaurium somedanum* Lainz
Gentiana ligustica R. de Vilm. & Chopinet
Gentianella angelica (Pugsley) E. F. Warburg

KUREREHALISED..... GERANIACEAE

**Erodium astragaloides* Boiss. & Reuter
Erodium paularense Fernandez-Gonzalez & Izco
**Erodium rupicola* Boiss.

GLOBULARIACEAE

**Globularia stygia* Orph. ex Boiss.

KÕRRELISED..... GRAMINEAE

Arctagrostis latifolia (R.Br.) Griseb.
Arctophila fulva (Trin.) N.J.Anderson
Avenula hackelii (Henriq.) Holub
Bromus grossus Desf. ex DC.
Calamagrostis chalybaea (Laest.) Fries
Cinna latifolia (Trev.) Griseb.
Coleanthus subtilis (Tratt.) Seidl
Festuca brigantina (Markgr.-Dannenb.) Markgr.-Dannenb.
Festuca duriotagana Franco & R. Afonso
Festuca elegans Boiss.
Festuca henriquesii Hack.
Festuca sumilusitanica Franco & R. Afonso
Gaudinia hispanica Stace & Tutin
Holcus setiglumis Boiss. & Reuter subsp. *duriensis* Pinto da Silva
Micropyropsis tuberosa Romero - Zarco & Cabezudo
Pseudarrhenatherum pallens (Link) J. Holub
Puccinellia pungens (Pau) Paunero
**Stipa austroitalica* Martinovsky
**Stipa bavarica* Martinovsky & H. Scholz
**Stipa styriaca* Martinovsky
**Stipa veneta* Moraldo
Trisetum subalpestre (Hartman) Neuman

SÕSTRALISED..... GROSSULARIACEAE

**Ribes sardoum* Martelli

HIPPURIDACEAE

Hippuris tetraphylla L. Fil.

NAISTEPUNALISED HYPERICACEAE

**Hypericum aciferum* (Greuter) N. K. B. Robson

LOALISEDJUNCACEAE

Juncus valvatus Link

Luzula arctica Blytt

HUULÕIELISEDLABIATAE

Dracocephalum austriacum L.

**Micromeria taygetea* P. H. Davis

Nepeta dirphyia (Boiss.) Heldr. ex Halacsy

**Nepeta sphaciotica* P. H. Davis

Origanum dictamnus L.

Sideritis incana subsp. *glauca* (Cav.) Malagarriga

Sideritis javalambrensis Pau

Sideritis serrata Cav. ex Lag.

Teucrium lepicephalum Pau

Teucrium turredanum Losa & Rivas Goday

**Thymus camphoratus* Hoffmanns. & Link

Thymus carnosus Boiss.

**Thymus lotocephalus* L.

LEGUMINOSAE

Anthyllis hystrix Cardona, Contandr. & E. Sierra

**Astragalus algarbiensis* Coss. ex Bunge

**Astragalus aquilanus* Anzalone

Astragalus centralpinus Braun-Blanquet

**Astragalus maritimus* Moris

Astragalus tremolsianus Pau

**Astragalus verrucosus* Moris

**Cytisus aeolicus* Guss. ex Lindl.

Genista dorycnifolia Font Quer

Genista holopetala (Fleischm. ex Koch) Baldacci

Melilotus segetalis (Brot.) Ser. subsp. *fallax* Franco

**Ononis hackelii* Lange

Trifolium saxatile All.

**Vicia bifoliolata* J. D. Rodriguez

VESIHERNELISED LENTIBULARIACEAE

Pinguicula nevadensis (Lindb.) Casper

LIIILIALISEDLILIACEAE

Allium grosii Font Quer

- **Androcymbium rechingeri* Greuter
- **Asphodelus bento-rainhae* P. Silva
- Hyacinthoides vicentina* (Hoffmanns. & Link) Rothm.
- **Muscari gussonei* (Parl.) Tod.

LINALISED LINACEAE

- **Linum muelleri* Moris

KUKESABALISED LYTHRACEAE

- **Lythrum flexuosum* Lag.

KASSINAERILISED MALVACEAE

- Kosteletzkya pentacarpos* (L.) Ledeb.

NÄKIROHULISED NAJADACEAE

- nõtke näkirohi *Najas flexilis* (Willd.) Rostk. & W. L. Schmidt
- Najas tenuissima* (A. Braun) Magnus

KÄPALISED ORCHIDACEAE

- Calypso bulbosa* L.
- **Cephalanthera cucullata* Boiss. & Heldr.
- kaunis kuldking *Cypripedium calceolus* L.
- Gymnigritella runei* Teppner & Klein
- soohiilakas *Liparis loeselii* (L.) Rich.
- **Ophrys lunulata* Parl.
- Platanthera obtusata* (Pursh) subsp. *oligantha* (Turez.) Hulten

PAEONIACEAE

- Paeonia cambessedesii* (Willk.) Willk.
- Paeonia parnassica* Tzanoudakis
- Paeonia clusii* F. C. Stern subsp. *rhodia* (Stearn) Tzanoudakis

PALMILISED PALMAE

- kreeta datlipalm *Phoenix theophrasti* Greuter

PAPAVERACEAE

- Corydalis gotlandica* Lidén
- Papaver laestadianum* (Nordh.) Nordh.
- Papaver radicum* Rottb. subsp. *hyperboreum* Nordh.

TEELEHELISED PLANTAGINACEAE

- Plantago algarbiensis* Sampaio (*Plantago bracteosa* (Willk.) G. Sampaio)
- Plantago almogravensis* Franco

TINAJUURELISED PLUMBAGINACEAE

- Armeria berlengensis Daveau
- *Armeria helodes Martini & Pold
- Armeria neglecta Girard
- eba-merikann..... Armeria pseudarmeria (Murray) Mansfeld
- *Armeria rouyana Daveau
- Armeria soleirolii (Duby) Godron
- Armeria velutina Welv. ex Boiss. & Reuter
- Limonium dodartii (Girard) O. Kuntze subsp. lusitanicum (Daveau) Franco
- *Limonium insulare (Beg. & Landi) Arrig. & Diana
- Limonium lanceolatum (Hoffmanns. & Link) Franco
- Limonium multiflorum Erben
- *Limonium pseudolaetum Arrig. & Diana
- *Limonium strictissimum (Salzmann) Arrig.

TATRALISED POLYGONACEAE

- Persicaria foliosa (H. Lindb.) Kitag.
- Polygonum praelongum Coode & Cullen
- Rumex rupestris Le Gall

NURMENUMKULISED PRIMULACEAE

- Androsace mathildae Levier
- Androsace pyrenaica Lam.
- *Primula apennina Widmer
- Primula nutans Georgi
- Primula palinuri Petagna
- Primula scandinavica Bruun
- Soldanella villosa Darracq.

TULIKALISED RANUNCULACEAE

- *Aconitum corsicum Gayer
- Adonis distorta Ten.
- Aquilegia bertolonii Schott
- Aquilegia kitaibelii Schott
- *Aquilegia pyrenaica D. C. subsp. cazorlensis (Heywood) Galiano
- *Consolida samia P. H. Davis
- palu-karukell..... Pulsatilla patens (L.) Miller
- Pulsatilla vulgaris Hill. subsp. gotlandica (Johanss.) Zaemelis & Paegle
- Ranunculus lapponicus L.
- *Ranunculus weyleri Mares

RESEEDALISED RESEDACEAE

- *Reseda decursiva Forssk.

ROOSÕIELISED ROSACEAE

- Agrimonia pilosa Ledebour
- Potentilla delphinensis Gren. & Godron

Sorbus teodori Liljefors

MADARALISED..... RUBIACEAE

**Galium litorale* Guss.

**Galium viridiflorum* Boiss. & Reuter

PAJULISED..... SALICACEAE

Salix salvifolia Brot. subsp. *australis* Franco

LINALEHIKULISED..... SANTALACEAE

püst linalehik..... *Thesium ebracteatum* Hayne

KIVIRIKULISED..... SAXIFRAGACEAE

Saxifraga berica (Beguinot) D. A. Webb

Saxifraga florulenta Moretti

kollane kivirik L. *Saxifraga hirculus* L.

Saxifraga osloënsis Knaben

Saxifraga tombeanensis Boiss. ex Engl.

MAILASELISED..... SCROPHULARIACEAE

Antirrhinum charidemi Lange

Chaenorrhinum serpyllifolium (Lange) Lange subsp. *lusitanicum* R. Fernandes

**Euphrasia genargentea* (Feoli) Diana

Euphrasia marchesettii Wettst. ex Marches.

Linaria algarviana Chav.

Linaria coutinhoi Valdés

**Linaria ficalhoana* Rouy

Linaria flava (Poiret) Desf.

**Linaria hellenica* Turrill

**Linaria ricardoi* Cout.

**Linaria tursica* B. Valdes & Cabezudo

Linaria tonzigii Lona

Odontites granatensis Boiss.

Verbascum litigiosum Samp.

Veronica micrantha Hoffmanns. & Link

**Veronica oetaea* L.-A. Gustavson

MAAVITSALISED..... SOLANACEAE

**Atropa baetica* Willk.

NÄSINIINELISED..... THYMELAEACEAE

Daphne petraea Leybold

**Daphne rodriguezii* Texidor

JALAKALISED..... ULMACEAE

Zelkova abelicea (Lam.) Boiss.

SARIKALISED..... UMBELLIFERAE

*Angelica heterocarpa Lloyd
 Angelica palustris (Besser) Hoffm.
 *Apium bermejoi Llorens
 Apium repens (Jacq.) Lag.
 Athamanta cortiana Ferrarini
 *Bupleurum capillare Boiss. & Heldr.
 *Bupleurum kakiskalae Greuter
 Eryngium alpinum L.
 *Eryngium viviparum Gay
 *Laserpitium longiradium Boiss.
 *Naufraga balearica Constans & Cannon
 *Oenanthe coniooides Lange
 Petagnia saniculifolia Guss.
 Rouya polygama (Desf.) Coincy
 *Seseli intricatum Boiss.
 Thorella verticillatinundata (Thore) Brig.

PALDERJANILISED..... VALERIANACEAE

Centranthus trinervis (Viv.) Beguinot

KANNIKESELISED VIOLACEAE

*Viola hispida Lam.
 Viola jaubertiana Mares & Vigineix
 Viola rupestris F.W.Schmidt subsp. relictata Jalas

Alamad taimed

BRYOPHYTA

Bruchia vogesiaca Schwaegr. (o)
 Bryhnia novae-angliae (Sull & Lesq.) Grout (o)
 *Bryoerythrophyllum campylocarpum (C. Müll) Crum. (Bryoerythrophyllum machadoanum (Sergio) M. Hill) (o)
 roheline hiidkupar (o) Buxbaumia viridis (Moug.) Moug. & Nestl. (o)
 Cephalozia macounii (Aust.) Aust. (o)
 Cynodontium suecicum (H. Arn. & C. Jens.) I. Hag. (o)
 juus-kiilsirbik (o) Dichelyma capillaceum (With.) Myr. (o)
 roheline kaksikhammas (o) Dicranum viride (Sull. & Lesq.) Lindb. (o)
 Distichophyllum carinatum Dix. & Nich. (o)
 läikiv kuldsirbik (o) Drepanocladus vernicosus (Mitt.) Warnst. (o)
 Encalypta mutica (I. Hagen) (o)
 Hamatocaulis lapponicus (Norrl.) Hedenäs (o)
 Herzogiella turfacea (Lindb.) I. Wats. (o)
 Hygrohypnum montanum (Lindb.) Broth. (o)
 Jungermannia handelii (Schiffn.) Amak. (o)
 Mannia triandra (Scop.) Grolle (o)
 *Marsupella profunda Lindb. (o)
 harjakas tahuksammal (o) Meesia longiseta Hedw. (o)
 Nothothylas orbicularis (Schwein.) Sull. (o)

Orthothecium lapponicum (Schimp.) C. Hartm. (o)
Orthotrichum rogeri Brid. (o)
Petalophyllum ralfsii Nees & Goot. ex Lehm. (o)
Plagiomnium drummondii (Bruch & Schimp.) T. Kop. (o)
Riccia breidlerii Jur. ex Steph. (o)
Riella helicophylla (Mont.) Hook. (o)
Scapania massolongi (K. Muell.) K. Muell. (o)
Sphagnum pylaisii Brid. (o)
Tayloria rudolphiana (Gasrov) B. & G. (o)
Tortella rigens (N. Alberts) (o)

MAKARONEESIA LIIGID

SÕNAJALGTAIMED..... PTERIDOPHYTA

HYMENOPHYLLACEAE

Hymenophyllum maderensis Gibby & Lovis

SÕNAJALALISED DRYOPTERIDACEAE

**Polystichum drepanum* (Sw.) C. Presl.

LAHNAROHULISED..... ISOETACEAE

Isoetes azorica Durieu & Paiva

MARSILEACEAE

**Marsilea azorica* Launert & Paiva

KATTESEEMNETAIMED ANGIOSPERMAE

ANGERVARRELISED..... ASCLEPIADACEAE

Caralluma burchardii N. E. Brown
**Ceropegia chrysantha* Svent.

KARELEHELISED..... BORAGINACEAE

Echium candicans L. fil.
**Echium gentianoides* Webb & Coincy
Myosotis azorica H. C. Watson
Myosotis maritima Hochst. in Seub.

KELLUKALISED CAMPANULACEAE

**Azorina vidalii* (H. C. Watson) Feer
Musschia aurea (L. f.) DC.
**Musschia wollastonii* Lowe

KUSLAPUULISED CAPRIFOLIACEAE

**Sambucus palmensis* Link

NELGILISED CARYOPHYLLACEAE

Spergularia azorica (Kindb.) Lebel

KIKKAPUULISED CELASTRACEAE

Maytenus umbellata (R. Br.) Mabb.

MALTSALISED CHENOPODIACEAE

Beta patula Ait.

KULDKANNILISED CISTACEAE

Cistus chinamadensis Banares & Romero
**Helianthemum bystropogophyllum* Svent.

KORVÕIELISED COMPOSITAE

Andryala crithmifolia Ait.
**Argyranthemum lidii* Humphries
Argyranthemum thalassophyllum (Svent.) Hump.
Argyranthemum winterii (Svent.) Humphries
**Atractylis arbuscula* Svent. & Michaelis
Atractylis preauxiana Schultz.
Calendula maderensis DC.
Cheirolophus duranii (Burchard) Holub
Cheirolophus ghomerytus (Svent.) Holub
Cheirolophus junonianus (Svent.) Holub
Cheirolophus massonianus (Lowe) Hansen
Cirsium latifolium Lowe
Helichrysum gossypinum Webb
Helichrysum monogynum Burtt & Sund.
Hypochoeris oligocephala (Svent. & Bzaww.) Lack
**Lactuca watsoniana* Trel.
**Onopordum nogalesii* Svent.
**Onopordum carduelinum* Bolle
**Pericallis hadrosoma* Svent.
Phagnalon benettii Lowe
Stemmacantha cynaroides (Chr. Son. in Buch) Ditt
Sventenia bupleuroides Font Quer
**Tanacetum ptarmiciflorum* Webb & Berth

KASSITAPULISED CONVULVULACEAE

**Convolvulus caput-medusae* Lowe
**Convolvulus lopez-socasii* Svent.
**Convolvulus massonii* A. Dietr.

PAKSULEHELISED CRASSULACEAE

Aeonium gomeraense Praeger
Aeonium saundersii Bolle
Aichryson dumosum (Lowe) Praeg.
Monanthes wildpretii Banares & Scholz
Sedum brissemoretii Raymond-Hamet

RISTÕIELISED CRUCIFERAE

*Crambe arborea Webb ex Christ
Crambe laevigata DC. ex Christ
*Crambe sventenii R. Petters ex Bramwell & Sund.
*Parolinia schizogynoides Svent.
Sinapidendron rupestre (Ait.) Lowe

LÕIKHEINALISED CYPERACEAE

Carex malato-belizii Raymond

UNIOHAKALISED DIPSACACEAE

Scabiosa nitens Roemer & J. A. Schultes

KANARBIKULISED ERICACEAE

Erica scoparia L. subsp. azorica (Hochst.) D. A. Webb

PIIMALILLELISED EUPHORBIACEAE

*Euphorbia handiensis Burchard
Euphorbia lambii Svent.
Euphorbia stygiana H. C. Watson

KUREREHALISED GERANIACEAE

*Geranium maderense P. F. Yeo

KÕRRELISED GRAMINEAE

Deschampsia maderensis (Haeck. & Born.)
Phalaris maderensis (Menezes) Menezes

GLOBULARIACEAE

*Globularia ascanii D. Bramwell & Kunkel
*Globularia sarcophylla Svent.

HUULÕIELISED LABIATAE

*Sideritis cystosiphon Svent.
*Sideritis discolor (Webb ex de Noe) Bolle
Sideritis infernalis Bolle
Sideritis marmorea Bolle

Teucrium abutiloides L'Hér
Teucrium betonicum L'Hér

LEGUMINOSAE

*Anagyris latifolia Brouss. ex Willd.
Anthyllis lemanniana Lowe
*Dorycnium spectabile Webb & Berthel
*Lotus azoricus P. W. Ball
Lotus callis-viridis D. Bramwell & D. H. Davis
*Lotus kunkelii (E. Chueca) D. Bramwell & al.
*Teline rosmarinifolia Webb & Berthel.
*Teline salsoloides Arco & Acebes.
Vicia dennesiana H. C. Watson

LILIALISED.....LILIACEAE

*Androcymbium psammophilum Svent.
Scilla maderensis Menezes
Semele maderensis Costa

LORANTHACEAE

Arceuthobium azoricum Wiens & Hawksw

PORSALISEDMYRICACEAE

*Myrica rivas-martinezii Santos.

ÕLIPUULISEDOLEACEAE

Jasminum azoricum L.
Picconia azorica (Tutin) Knobl.

KÄPALISED.....ORCHIDACEAE

Goodyera macrophylla Lowe

PITTOSPORACEAE

*Pittosporum coriaceum Dryand. ex Ait.

TEELEHELISED.....PLANTAGINACEAE

Plantago malato-belizii Lawalree

TINAJUURELISEDPLUMBAGINACEAE

*Limonium arborescens (Brouss.) Kuntze
Limonium dendroides Svent.
*Limonium spectabile (Svent.) Kunkel & Sunding
*Limonium sventenii Santos & Fernandez Galvan

TATRALISED POLYGONACEAE

Rumex azoricus Rech. fil.

TÜRNPÜULISED RHAMNACEAE

Frangula azorica Tutin

ROOSÕIELISED ROSACEAE

*Bencomia brachystachya Svent.
Bencomia sphaerocarpa Svent.
*Chamaemeles coriacea Lindl.
Dendriopterium pulidoi Svent.
Marcetella maderensis (Born.) Svent.
Prunus lusitanica L. subsp. azorica (Mouillef.) Franco
Sorbus maderensis (Lowe) Docle

LINALEHIKULISED SANTALACEAE

Kunkeliella subsucculenta Kammer

MAILASELISED SCROPHULARIACEAE

*Euphrasia azorica Wats
Euphrasia grandiflora Hochst. ex Seub.
*Isoplexis chalcantha Svent. & O'Shanahan
Isoplexis isabelliana (Webb & Berthel.) Masferrer
Odontites holliana (Lowe) Benth.
Sibthorpia peregrina L.

MAAVITSALISED SOLANACEAE

*Solanum lidii Sunding

SARIKALISED UMBELLIFERAE

Ammi trifoliatum (H. C. Watson) Trelease
Bupleurum handiense (Bolle) Kunkel
Chaerophyllum azoricum Trelease
Ferula latipinna Santos
Melanoselinum decipiens (Schrader & Wendl.) Hoffm.
Monizia edulis Lowe
Oenanthe divaricata (R. Br.) Mabb.
Sanicula azorica Guthnick ex Seub.

KANNIKESELISED VIOLACEAE

Viola paradoxa Lowe

Alamad taimed

BRYOPHYTA

**Echinodium spinosum* (Mitt.) Jur. (o)

**Thamnobryum fernandesii* Sergio (o)

III lisa

ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA ALADENA SOBIVATE ALADE VÄLJAVALIMISE JA LOODUSHOIUALADE MÄÄRAMISE KRITEERIUMID

1. ETAPP: Riigi tasandil hinnangu andmine iga I lisa loodusliku elupaigatüübi ja iga II lisa liigi (sealhulgas esmatähtsad elupaigatüüpide ja esmatähtsate liikide) suhtelisele tähtsusele.

A. Ala hindamise kriteeriumid I lisa loodusliku elupaigatüübi jaoks:

- (a) Loodusliku elupaigatüübi esinduslikkuse aste antud alal;
- (b) Loodusliku elupaigatüübi suurus sellel alal võrreldes sellise loodusliku elupaigatüübi kogu pindalaga riigi territooriumil;
- (c) Asjaomase loodusliku elupaigatüübi struktuuri ja funktsioonide säilimise määr ning taastamise võimalused;
- (d) Üldine hinnang ala väärtusele asjaomase loodusliku elupaigatüübi kaitse seisukohalt.

B. Ala hindamiskriteeriumid II lisa liigi jaoks:

- (a) Liigi asurkonna suurus ja tihedus antud alal võrreldes kogu riigi territooriumil paiknevate asurkondadega;
- (b) Asjaomase liigi jaoks oluliste elupaigaomaduste säilimise määr ja taastamise võimalused;
- (c) Alal paikneva asurkonna isoleerituse aste võrreldes liigi loodusliku levilaga;
- (d) Üldine ala väärtusele asjaomase liigi kaitse seisukohalt.

C. Nende kriteeriumide alusel klassifitseerivad liikmesriigid alad, mida nad riiklikes nimekirjades soovivad ühenduse tähtsusega aladeks sobivate aladena vastavalt nende alade suhtelisele väärtusele iga I lisa loodusliku elupaigatüübi või iga II lisa liigi kaitse seisukohalt.

D. Sellesse nimekirja kuuluvad alad, mille liikmesriigid on eespool toodud kriteeriumide A ja B alusel valinud ning mis sisaldavad esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe ning esmatähtsaid liike.

2. ETAPP: Riiklikes nimekirjades olevate alade ühenduse tähtsuse hindamine.

1. Kõiki liikmesriikide poolt 1. etapi käigus kindlaks tehtud selliseid alasid, kus leidub esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe ja/või liike, käsitletakse ühenduse tähtsusega aladena.

2. Liikmesriikide nimekirjades olevate teiste alade ühenduse tähtsuse hindamisel, st hinnangu andmisel sellele, millise panuse need alad annavad I lisa elupaigatüüpide või II lisa liikide soodsa looduskaitse seisundi säilitamiseks või taastamiseks ja/või Natura 2000 sidususe saavutamisse, võetakse arvesse järgmisi kriteeriume:

- (a) ala suhteline väärtus riiklikul tasandil;
- (b) ala geograafiline asend II lisa liikide rändeteede suhtes ja selle suhtes, kas ta kuulub ühtsesse ökosüsteemi, mis paikneb kahel pool üht või enam ühenduse sisepiiri;

- (c) ala kogupindala;
- (d) alal esindatud I lisa looduslike elupaigatüüpide ning II lisa liikide arv;
- (e) ala üldine ökoloogiline väärtus asjaomastele biogeograafilistele piirkondadele ja/või kogu artiklis 2 märgitud territooriumile, arvestades nii selle ala omaduste iseloomulikkuse või unikaalsuse aspekti kui ka iseloomulike ja unikaalsete omaduste kombineerituse viisi.

IV lisa

ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA LOOMA- JA TAIMELIIGID, MIS VAJAVAD RANGET KAITSET

Käesolevas lisas loetletud liikidele on viidatud:

- liigi või alamliigi nimega või
- kõigi kõrgema astme taksonisse või selle taksoni määratud osasse kuuluvate liikidega.

Lühend "spp." sugukonna või perekonna nime järel määrab ära kõiki sellesse sugukonda või perekonda kuuluvaid liigid.

(A) LOOMAD

SELGROOGSED

IMETAJAD

PUTUKTOIDULISEDINSECTIVORA

Siillased *Erinaceidae*

vahemere siil..... *Erinaceus algirus*

Karihiirlased *Soricidae*

kanaari karilik..... *Crociodura canariensis*

Mutlased..... *Talpidae*

piisammunik..... *Galemys pyrenaicus*

VÄIKE-KÄSITIIVALISED.....MICROCHIROPTERA

Kõik liigid

NÄRILISEDRODENTIA

Unilased *Gliridae*

Kõik liigid välja arvatud

kunel..... *Glis glis*

lagrits (oravhiir)..... *Eliomys quercinus*

<i>Oravlased</i>	<i>Sciuridae</i>
hallsuslik	<i>Citellus citellus</i>
pärsia orav	<i>Sciurus anomalus</i>
<i>Kobraslased</i>	<i>Castoridae</i>
euroopa kobras	<i>Castor fiber</i>
<i>Hamsterlased</i>	<i>Cricetidae</i>
hamster	<i>Cricetus cricetus</i>
<i>Uruhiirlased</i>	<i>Microtidae</i>
ibeeria uruhiir	<i>Microtus cabreræ</i>
madalmaade soo-uruiir	<i>Microtus oeconomus arenicola</i>
<i>Hüppurlased</i>	<i>Zapodidae</i>
kasetriibik	<i>Sicista betulina</i>
<i>Okassigalased</i>	<i>Hystricidae</i>
okassiga	<i>Hystrix cristata</i>
KISKJALISED	CARNIVORA
<i>Koerlased</i>	<i>Canidae</i>
hunt	<i>Canis lupus</i>
(va Hispaania asurkonnad: ainult Duerost põhja poole jäävad; Kreeka asurkonnad: ainult 39. paralleelist põhja poole jäävad)	
<i>Karulased</i>	<i>Ursidae</i>
pruunkaru	<i>Ursus arctos</i>
<i>Kärplased</i>	<i>Mustelidae</i>
saarmas	<i>Lutra lutra</i>
naarits	<i>Mustela lutreola</i>
<i>Kaslased</i>	<i>Felidae</i>
metskass	<i>Felis silvestris</i>
harilik ilves	<i>Lynx lynx</i>
ibeeria ilves	<i>Lynx pardina</i>
<i>Hülglased</i>	<i>Phocidae</i>
munkhüljes	<i>Monachus monachus</i>
SÕRALISED	ARTIODACTYLA
<i>Hirvlased</i>	<i>Cervidae</i>
korsika punahirv	<i>Cervus elaphus corsicanus</i>
<i>Veislased</i>	<i>Bovidae</i>

pulstikkits (habekits)	Capra aegagrus (looduslikud asurkonnad)
pürenee kaljukits	Capra pyrenaica pyrenaica
euroopa muflon	Ovis ammon musimon
(Korsika ja Sardiinia looduslikud asurkonnad)	
balkani mägikits	Rupicapra rupicapra balcanica
apenniini mägikits	Rupicapra ornata

VAALALISED CETACEA

Kõik liigid

ROOMAJAD

KILPKONNALISED TESTUDINATA

Kumerkilpkonlased *Testudinidae*

lõunaeuroopa kilpkonn	Testudo hermanni
vahemere kilpkonn	Testudo graeca
laiserv kilpkonn	Testudo marginata

Merikilpkonlased *Cheloniidae*

merikilpkonn	Caretta caretta
rohekilpkonn	Chelonia mydas
atlandi oliivkilpkonn	Lepidochelys kempii
bissa	Eretmochelys imbricata

Nahkkilpkonlased *Dermochelyidae*

nahkkilpkonn	Dermochelys coriacea
--------------------	----------------------

Lamekilpkonlased *Emydidae*

euroopa sookilpkonn	Emys orbicularis
kaspia veekilpkonn	Mauremys caspica
hispaania veekilpkonn	Mauremys leprosa

SISALIKULISED SAURIA

Sisaliklased *Lacertidae*

kääbus-kiilsisalik	Algyroides fitzingeri
hispaania kiilsisalik	Algyroides marchi
kreeka kiilsisalik	Algyroides moreoticus
kaunis kiilsisalik	Algyroides nigropunctatus
kivisisalik	Lacerta agilis
türreeni kaljusisalik	Lacerta bedriagae
danfordi kaljusisalik	Lacerta danfordi
dugesi kaljusisalik	Lacerta dugesi
kreeka kaljusisalik	Lacerta graeca
horvaatia kaljusisalik	Lacerta horvathi
iberia mägisisalik	Lacerta monticola
iberia smaragdsisalik	Lacerta schreiberi
kolmtriip-sisalik	Lacerta trilineata
rohesisalik	Lacerta viridis
purpurne kanaarisalik	Gallotia atlantica

harilik kanaarisisalik	Gallotia galloti
harilik kanaarisisalik	Gallotia galloti insulanagae
simonii kanaarisisalik	Gallotia simonyi
stehlini kanaarisisalik	Gallotia stehlini
sihvakas madusilmsalik	Ophisops elegans
egeri müürisisalik	Podarcis erhardii
malta müürisisalik	Podarcis filfolensis
mustjas hispaania müürisisalik	Podarcis hispanica atrata
mallorka müürisisalik	Podarcis lilfordi
dalmaatsia müürisisalik	Podarcis melisellensis
milose müürisisalik	Podarcis milensis
harilik müürisisalik	Podarcis muralis
paloponnesose müürisisalik	Podarcis peloponnesiaca
pitüseni müürisisalik	Podarcis pityusensis
itaalia müürisisalik	Podarcis sicula
krimmi müürisisalik	Podarcis taurica
türreeni müürisisalik	Podarcis tiliguerta
sitsiilia müürisisalik	Podarcis wagleriana
<i>Skinklased</i>	<i>Scincidae</i>
euroopa liitsõbalik	Ablepharus kitaibelli
hispaania rullskink	Chalcides bedriagai
lääne rullskink	Chalcides occidentalis
laiguline rullskink	Chalcides ocellatus
kuustriip-rullskink	Chalcides sexlineatus
rohekas rullskink	Chalcides viridianus
tächnik-maduskink	Ophiomorus punctatissimus
<i>Gekolased</i>	<i>Gekkonidae</i>
egeuse paljasvarvasgeko	Cyrtopodion kotschyi
euroopa lehtvarvasgeko	Phyllodactylus europaeus
tömplõug-müürigecko	Tarentola angustimentalis
pikkvarvas-müürigecko	Tarentola boettgeri
delalandia müürigecko	Tarentola delalandii
kanaari müürigecko	Tarentola gomerensis
<i>Agamlased</i>	<i>Agamidae</i>
hardun (karesaba-agaam)	Stellio stellio
<i>Kameeleonlased</i>	<i>Chamaeleontidae</i>
harilik kameeleon	Chamaeleo chamaeleon
<i>Vaskuslased</i>	<i>Anguidae</i>
harilik rüüvaskuss	Ophisaurus apodus
MAOLISED	OPHIDIA
<i>Nastiklased</i>	<i>Colubridae</i>
kaspia vilbasnastik	Coluber caspius
suurlaik vilbasnastik	Coluber hippocrepis
koldkõht-vilbasnastik	Coluber jugularis
laurenti vilbasnastik	Coluber laurenti
oliivjas vilbasnastik	Coluber najadum

kirev vilbasnastik.....	Coluber nummifer
rohekas vilbasnastik	Coluber viridiflavus
harilik silenastik	Coronella austriaca
vagur eireenis.....	Eirenis modesta
eskulaabi roninastik	Elaphe longissima
neljatriibuline roninastik.....	Elaphe quatuorlineata
leopard roninastik	Elaphe situla
sitsiilia nastik.....	Natrix natrix cetti
korsika nastik	Natrix natrix corsa
veenastik.....	Natrix tessellata
kassmadu	Telescopus falax

Rästiklased..... *Viperidae*

nokisrästik	Vipera ammodytes
väike gürsa.....	Vipera schweizeri
ibeeria rästik.....	Vipera seoanni (va Hispaania asurkonnad)
stepirästik	Vipera ursinii
armeenia rästik.....	Vipera xanthina

Boalased..... *Boidae*

lääne liivaboa.....	Eryx jaculus
---------------------	--------------

KAHEPAIKSED

SABAKONNALISED..... CAUDATA

Salamanderlased..... *Salamandridae*

lusitaania salamander.....	Chioglossa lusitanica
pürenee mägivesilik	Euproctus asper
korsika mägivesilik.....	Euproctus montanus
sardiinia mägivesilik.....	Euproctus platycephalus
alpi salamander.....	Salamandra atra
tähniksalamander	Salamandra aurorae
lanzai salamander	Salamandra lanzai
egeuse salamander.....	Salamandra luschani
prillsalamander.....	Salamandrina terdigitata
alpi harivesilik	Triturus carnifex
harivesilik	Triturus cristatus
itaalia vesilik.....	Triturus italicus
pärsia harivesilik.....	Triturus karelinii
marmorvesilik.....	Triturus marmoratus

Prootesulased..... *Proteidae*

Prooteus (koopaoim).....	Proteus anguinus
--------------------------	------------------

Ojaliklased..... *Plethodontidae*

ambroosia koopaojalik	Speleomantes ambrosii
kollane koopaojalik	Speleomantes flavus
sardiinia koopaojalik	Speleomantes genei
keiserkoopaojalik.....	Speleomantes imperialis
itaalia koopaojalik	Speleomantes italicus
mägikoopaojalik	Speleomantes supramontes

PÄRISKONNALISED ANURA

Ketaskeelkonlased *Discoglossidae*

punakõht-unk	Bombina bombina
kollakõht-unk	Bombina variegata
galganoi ketaskeelkonn	Discoglossus galganoi
jeanni ketaskeelkonn.....	Discoglossus jeanneae
korsika ketaskeelkonn	Discoglossus montalentii
kirju ketaskeelkonn	Discoglossus pictus
sardiinia ketaskeelkonn.....	Discoglossus sardus
ibeeria köidikkonn	Alytes cisternasii
köidikkonn	Alytes muletensis
harilik köidikkonn.....	Alytes obstetricans

Konlased *Ranidae*

rabakonn	Rana arvalis
väle konn	Rana dalmatina
kreeka konn.....	Rana graeca
ibeeria konn.....	Rana iberica
itaalia konn.....	Rana italica
itaalia välekonn	Rana latastei
tiigikonn	Rana lessonae

Mudakonlased *Pelobatidae*

nugajalg-mudakonn.....	Pelobates cultripes
harilik mudakonn	Pelobates fuscus
süüria mudakonn	Pelobates syriacus

Kärnkonlased *Bufo*

kõre.....	Bufo calamita
rohe-kärnkonn.....	Bufo viridis

Lehekonlased *Hylidae*

harilik lehekonn	Hyla arborea
vahemere lehekonn	Hyla meridionalis
sardiinia lehekonn	Hyla sarda

KALAD

TUURALISED ACIPENSERIFORMES

Tuurlased *Acipenseridae*

aadria tuur	Acipenser naccarii
atlandi tuur.....	Acipenser sturio

ATERIINILISED..... ATHERINIFORMES

Hammaskarplased *Cyprinodontidae*

hispaania fundulus	Valencia hispanica
--------------------------	--------------------

KARPKALALISED..... CYPRINIFORMES

<i>Karpkalalased</i>	<i>Cyprinidae</i>
jarubago	<i>Anaocypris hispanica</i>
AHVENALISED	PERCIFORMES
<i>Ahvenlased</i>	<i>Percidae</i>
prantsuse süstikahven	<i>Zingel asper</i>
LÕHELISED	SALMONIFORMES
<i>Siiglased</i>	<i>Coregonidae</i>
siig.....	<i>Coregonus oxyrhynchus</i>
(anadroomsed asurkonnad teatavates Põhjamere sektorites)	

SELGROOTUD

LÜLIJALGSED

PUTUKAD	INSECTA
<i>Mardikalised</i>	<i>Coleoptera</i>
Buprestis splendens	
Carabus olympiae	
Cerambyx cerdo	
väike-punalamesklane	<i>Cucujus cinnaberinus</i>
laiujur	<i>Dytiscus latissimus</i>
Graphoderus bilineatus	
eremiitpõrnikas.....	<i>Osmoderma eremita</i>
Rosalia alpina	
<i>Liblikalised</i>	<i>Lepidoptera</i>
Apatura metis	
vareskaera-aasasilmik	<i>Coenonympha hero</i>
Coenonympha oedippus	
Erebia calcaria	
Erebia christi	
Erebia sudetica	
Eriogaster catax	
Fabriciana elisa	
Suur-mosaiikliblikas	<i>Hypodryas maturna</i>
Hyles hippophaes	
sõõrsilmik	<i>Lopinga achine</i>
suur-kuldtiib	<i>Lycaena dispar</i>
tähnik-sinitiib	<i>Maculinea arion</i>
Maculinea nausithous	
Maculinea teleius	
Melanagria arge	
Papilio alexanor	

Papilio hospiton
Parnassius apollo
Parnassius mnemosyne
Plebicula golgus
Proserpinus proserpina
Zerynthia polyxena

Röövritsikalsed..... *Mantodea*

Apteromantis aptera

Külilised *Odonata*

rohe-tondihobu *Aeshna viridis*
Cordulegaster trinacriae
Gomphus graslinii
valgelaup-rabakiil *Leucorrhina albifrons*
hännak-rabakiil *Leucorrhina caudalis*
suur-rabakiil *Leucorrhina pectoralis*
Lindenia tetraphylla
Macromia splendens
Ophiogomphus cecilia
Oxygastra curtisii
Stylurus flavipes
Sympecma braueri

Sihktiivalised..... *Orthoptera*

Baetica ustulata
Saga pedo

ÄMBLIKULAADSED.....ARACHNIDA

Ämblikulised..... *Araneae*

Macrothele calpeiana

LIMUSED

TEOD.....GASTROPODA

Eeslõpused *Prosobranchia*

Patella feruginea

Tippsilmalsed *Stylommatophora*

Caseolus calculus
Caseolus commixta
Caseolus sphaerula
Discula leacockiana
Discula tabellata
Discula testudinalis
Discula turricula
Discus defloratus
Discus guerinianus
Elona quimperiana
Geomalacus maculosus

Geomitra moniziana
 Helix subplicata
 Leiostyla abbreviata
 Leiostyla cassida
 Leiostyla corneocostata
 Leiostyla gibba
 Leiostyla lamellosa

KARBID BIVALVIA

Anisomyaria

Lithophaga lithophaga
 Pinna nobilis

Jõekarplased *Unionoidea*

Margaritifera auricularia
 Unio crassus

OKASNAHKSED ECHINODERMATA

Merisiilikud *Echinoidea*

Centrostephanus longispinus

(B) TAIMED

IV lisa sisaldab kõiki II lisa b loetletud taimeliike, ⁷ lisaks allpool mainitud.

SÕNAJALGTAIMED PTERIDOPHYTA

RAUNJALALISED ASPLENACEAE

Asplenium hemionitis L.

KATTESEEMNETAIMED ANGIOSPERMAE

AGAVACEAE

Dracaena draco (L.) L.

AMARÜLLILISED AMARYLLIDACEAE

Narcissus longispathus Pugsley
 Narcissus triandrus L.

KUKERPUULISED BERBERIDACEAE

Berberis maderensis Lowe

⁷ Välja arvatud *bryophytes* II lisa b.

KELLUKALISED CAMPANULACEAE

Campanula morettiana Reichenb.
Physoplexis comosa (L.) Schur.

NELGILISED CARYOPHYLLACEAE

Moehringia fontqueri Pau

KORVÕIELISED COMPOSITAE

Argyranthemum pinnatifidum (L.f.) Lowe subsp. Succulentum (Lowe) C.J.Humphries
Helichrysum sibthorpii Rouy
Picris willkommii (Schultz Bip.) Nyman
Santolina elegans Boiss. ex DC.
Senecio caespitosus
Senecio lagascanus DC. subsp. Lusitanicus (P.Cout.) Pinto da Silva
Wagenitzia lancifolia (Sieber ex Sprengel) Dostal

RISTÕIELISED CRUCIFERAE

Murbeckiella sousae Rothm.

PIIMALILLELISED EUPHORBIACEAE

Euphorbia nevadensis Boiss. & Reuter

GESNERIACEAE

Jankaea heldreichii (Boiss.) Boiss.
Ramonda serbica Pancic

VÕHUMÕÕGALISED IRIDACEAE

Crocus etruscus Parl.
Iris boissieri Henriq.
Iris marisca Ricci & Colasante

HUULÕIELISED LABIATAE

Rosmarinus tomentosus Huber – Morath Maire
Teucrium charidemi Sandwith
Thymus capitellatus Hoffmanns. & Link
Thymus villosus L. subsp. villosus

LIIILIALISED LILIACEAE

Androcymbium europeum (Lange) K.Richter
Bellevalia hackelli Freyn
Colchicum corsicum Baker
Colchicum cousturieri Greuter
Fritillaria conica Rix
Fritillaria drenovskii Dogen & Stoy.
Fritillaria gussichiae (Degen & Doerfler) Rix
Fritillaria obliqua Ker – Gawl.
Fritillaria rhodocanakis Orph. ex Baker
Ornithogalum reverchonii Degen & Herv. – Bass.

Scilla beirana Samp.
Scilla odorata Link

KÄPALISED..... ORCHIDACEAE

Ophrys argolica Fleischm.
Orchis scopolorum Simsmerh.
Spiranthes aestivalis (Poiret) L.C.M.Richard

NURMENUMKULISED PRIMULACEAE

Androsace cylindrica DC.
Primula glaucescens Moretti
Primula spectabilis Tratt.

TULIKALISED RANUNCULACEAE

Aquilegia alpina L.

SAPOTACEAE

Sideroxylon marmulano Banks ex Lowe

KIVIRIKULISED SAXIFRAGACEAE

Saxifraga cintrana Kuzinsky ex Willk.
Saxifraga portosanctana Boiss.
Saxifraga presolanensis Engl.
Saxifraga valdensis DC.
Saxifraga vayredana Luizet

MAILASELISED SCROPHULARIACEAE

Antirrhinum lopesianum Rothm.
Lindernia procumbens (Krocker) Philcox

MAAVITSALISED SOLANACEAE

Mandragora officinarum L.

NÄSINIINELISED THYMELAEACEAE

Thymelaea broterana P.Cout.

SARIKALISED UMBELLIFERAE

Bunium brevifolium Lowe

KANNIKESELISED VIOLACEAE

Viola athis W.Becker
Viola cazorlensis Gandoger
Viola delphinantha Boiss.

V lisa

ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA LOOMA- JA TAIMELIIGID, MILLE LOODUSEST VÕTMIST JA KASUTAMIST VÕIB
REGULEERIDA KAITSEKORRALDUSMEETMETEGA

Käesolevas lisas loetletud liikidele on viidatud:

- liigi või alamliigi nimega või
- kõigi kõrgema astme taksonisse või selle taksoni määratud osasse kuuluvate liikidega.

Lühend "spp." sugukonna või perekonna nime järel määrab ära kõiki sellesse sugukonda või perekonda kuuluvad liigid.

(A) LOOMAD

SELGROOGSED

IMETAJAD

KISKJALISED CARNIVORA

Koerlased *Canidae*

šaakal *Canis aureus*

hunt *Canis lupus*

(Hispaania asurkonnad: ainult Duerost põhja poole jäävad; Kreeka asurkonnad: ainult 39. paralleelist põhja poole jäävad)

Kärplased *Mustelidae*

metsnugis *Martes martes*

tuhkur *Mustela putorius*

Hülglased *Phocidae*

Kõik IV lisas mitte nimetatud liigid

Tsiibetkaslased *Viverridae*

genett *Genetta genetta*

ihneumon *Herpestes ichneumon*

JÄNESELISED DUPLICIDENTATA

Jänaslased *Leporidae*

valgejännes *Lepus timidus*

SÓRALISED ARTIODACTYLA

Veislased *Bovidae*

alpi kaljukits *Capra ibex*

pürenee kaljukits *Capra pyrenaica*
 (va *Capra pyrenaica pyrenaica*)
 mägikits *Rupicapra rupicapra*
 (va *Rupicapra rupicapra balcanica* ja *Rupicapra ornata*)

KAHEPAIKSED

PÄRISKONNALISED ANURA

Konlased *Ranidae*
 veekonn *Rana esculenta*
 ibeeria veekonn *Rana perezi*
 järvekonn *Rana ridibunda*
 rohukonn *Rana temporaria*

KALAD

SILMULISED PETROMYZONIFORMES

Silmlased *Petromyzonidae*
 jõesilm *Lampetra fluviatilis*
 po ojasilm *Lethenteron zanandrai*

TUURALISED ACIPENSERIFORMES

Tuurlased *Acipenseridae*

Kõik IV lisas mitte nimetatud liigid

LÕHELISED SALMONIFORMES

Lõhelased *Salmonidae*
 euroopa harjus ehk ärn *Thymallus thymallus*
 siig spp. *Coregonus* spp.
 (va *Coregonus oxyrhynchus*'e anadroomsed asurkonnad teatavates Põhjamere sektorites)
 doonau taimen *Hucho hucho*
 lõhe *Salmo salar*
 (ainult magevees)

Karppkalalased *Cyprinidae*
 pardkala spp. *Barbus* spp.

AHVENALISED PERCIFORMES

Ahvenlased *Percidae*
 vöödilise kiisk *Gymnocephalus schraetzer*
 harilik süstikahven *Zingel zingel*

HEERINGALISED CLUPEIFORMES

Heeringlased *Clupeidae*

pärisaloosa spp.	Alosa spp.
SÄGALISED.....	SILURIFORMES
<i>Sägalased</i>	<i>Siluridae</i>
kreeka säga	Silurus aristotelis

SELGROOTUD

AINUÕÕSSED

CNIDARIA

Corallium rubrum

LIMUSED

TEOD – TIPPSILMALISED.....GASTROPODA – STYLOMMATOPHORA

<i>Vöötigulased</i>	<i>Helicidae</i>
tavaline viinamäetigu	<i>Helix pomatia</i>

KARBID – JÕEKARPLASED.....BIVALVIA – UNIONOIDA

<i>Ebapärlikarplased</i>	<i>Margaritiferidae</i>
harilik ebapärlikarp.....	<i>Margaritifera margaritifera</i>
<i>Jõekarplased</i>	<i>Unionoidae</i>
<i>Microcondylaea compressa</i>	
<i>Unio elongatulus</i>	

RÕNGUSSID

HIRUDINOIDEA – ARHYNCHOBDELLAE

<i>Kaanid</i>	<i>Hirudinidae</i>
apteegikaan.....	<i>Hirudo medicinalis</i>

LÜLIJALGSED

KOORIKLOOMAD – KÜMNEJALALISED.....CRUSTACEA – DECAPODA

<i>Jõevähklased</i>	<i>Astacidae</i>
<i>Astacus astacus</i>	
<i>Austropotamobius pallipes</i>	
<i>Austropotamobius torrentium</i>	

Karuvähklased..... *Scyllaridae*

Scyllarides latus

PUTUKAD – LIBLIKALISED..... INSECTA – LEPIDOPTERA

Paabusilmased..... *Saturniidae*

Graellsia Isabellae

(B) TAIMED

VETIKAD ALGAE

RHODOPHYTA

Corallinaceae

Lithothamnium Coralloides Crouan frat.

Phymatholithon calcareum (Poll.) Adey & McKibbin

SAMBLIKUD..... LICHENES

Cladoniaceae

Cladonia L. subgenus *cladina* (Nyl.) Vain.

BRYOPHYTA

MUSCI

Leucobryaceae

Leucobryum glaucum (Hedw.) Angstr.

Sphagnaceae

Sphagnum L.spp. (va *Sphagnum pylasii* Brid.)

SÕNAJALGTAIMED..... PTERIDOPHYTA

Lycopodium spp.

ÕISTAIMED..... ANGIOSPERMAE

AMARÜLLILISED..... AMARYLLIDACEAE

Galanthus nivalis L.

Narcissus bulbocodium L.

Narcissus juncifolius Lagasca

KORVÕIELISED..... COMPOSITAE

Arnica montana L.
Artemisia eriantha Ten
Artemisia genipi Weber
Doronicum plantagineum L. subsp. *tournefortii* (Rouy) P.Cout.

RISTÕIELISED CRUCIFERAE

Alyssum pintadasilvae Dudley.
Malcolmia lacera (L.) DC. subsp. *gracilima* (Samp.) Franco
Murbeckiella pinnatifida (Lam.) Rothm. subsp. *herminii* (Rivas – Martinez) Greuter & Burdet

EMAJUURELISED GENTIANACEAE

Gentiana lutea L.

VÕHUMÕÕGALISED IRIDACEAE

Iris lusitana Ker - Gawler

HUULÕIELISED LABIATAE

Teucrium salviastrum Schreber subsp. *salviastrum* Schreber

LEGUMINOSAE

Anthyllis lusitana Cullen & Pinto da Silva
Dorycnium pentaphyllum Scop. subsp. *transmontana* Franco
Ulex densus Welw. ex Webb.

LIIILIALISED LILIACEAE

Lilium rubrum Lmk
Ruscus aculeatus L.

TINAJUURELISED PLUMBAGINACEAE

Armeria sampaio (Bernis) Nieto Feliner

ROOSÕIELISED ROSACEAE

Rubus genevieri Boreau subsp. *herminii* (Samp.) P.Cout.

MAILASELISED SCROPHULARIACEAE

Antirrhinum longipedicelatum R.Fernandes
Euphrasia mendoncae Samp.
Scrophularia grandiflora DC. subsp. *grandiflora* DC
Scrophularia berminii Hoffmanns & Link
Scrophularia sublyrata Brot.

KORVÕIELISED COMPOSITAE

Leuzea rhaponticoides Graells

VI lisa

PUÜDMISE JA TAPMISE KEELATUD VIISID JA VAHENDID NING TRANSPORDIVAHENDID

(a) Mitteselektiivsed vahendid.

IMETAJAD

- pimedate ja vigastatud loomade kasutamine elavate peibutistena
- magnetofonid
- surmata või uimastada võivad elektrilised või elektroonilised vahendid
- kunstlikud valgusallikad
- peeglid jt. pimestavad vahendid
- sihtmärgi valgustamiseks kasutatavad vahendid
- öösihikud, mis sisaldavad elektroonilist kujutise võimendajat või kujutise muundurit
- lõhkeained
- oma kasutuspõhimõtte või -tingimuste tõttu lubamatud võrgud
- oma kasutuspõhimõtte või -tingimuste tõttu lubamatud lõksud
- ammud
- mürgid ja mürgitatud või anesteetikume sisaldav sööt
- väljasuitsutamine või gaasi kasutamine
- poolautomaat- ja automaatreelvd, mille padrunisalve mahub rohkem kui kaks padrunit

KALAD

- mürgid
- lõhkeained

(b) Transpordivahendid

- õhusõidukid
- liikuvad mootorsõidukid